LETO VII. / ŠTEV. 3 KRANJ, 16. JANUARJA 1954

GLAS GORENJSKE

UREJA UREDNIŠKI ODBOR / ODGOVORNI UREDNIK SLAVKO BEZNIK / UREDNIŠTVO IN UPRAVA: KRANJ, SAVSKI BREG 2; TELEFON 475; TEK. RAČ. PRI NB KRANJ-OKOLICA ŠT. 624-»T«-127 / IZHAJA VSAKO SOBOTO / LETNA NAROČNINA 400 DIN, POLLETNA 200 DIN, ČETRTLETNA 100 DIN, MESEČNA 35 DIN / POSAMEZNA ŠTEVILKA STANE 10 DIN

5 minut po telefonu

Razgovor s tovarišem Martinom Koširjem o problemih občine Goriče

Halo ... je tam predsednik občine, tovariš Košir? Zdravo! Veste kaj nas tare, tovariš predsednik. Nas je malo tu v redakciji, zvedeli in napisali pa bi radi veliko. Zato smo sklenili, da bomo vsak teden poklicali po telefonu po enega predsednika občinskih odborov na Gorenjskem in ga zaprosili, naj nam na kratko — v 5 minutah — pove kaj o delu občinskega odbora in o občinskih problemih, načrtih... No, in najprej smo se obrnili na Vas in Vas prosimo ...

Tovariš Martin Košir se je rad odzval našemu vabilu.

Naš občinski odbor se je v preteklem letu pogosto sestajal, kajti bilo je dosti problemov, ki smo jih morali sproti reševati. Na sejah smo razpravljali predvsem o razvoju kmetijstva. Popis živine v preteklem letu je namreč pokazal, da je število živine v naši občini padlo. Velik vzrok za padec številčnega stanja živine so vsekakor zamočvirjeni travniki, ki segajo od Golnika mimo Tenetiš tja do Mlake. Na teh travnikih seveda ne more rasti kaj prida krme. Zato bo melioracija teh površin važna naloga občinskega odbora v tekočem letu.

Razen tega je bilo treba rešiti problem obeh kmetijskih zadrug v naši občini, v Goričah in na Trsteniku. Obe zadrugi sta gospodarsko in politično precej šibki. V letu 1953 so odkrili v obeh nekaj ljudi, ki so zabredli v gospodarski kriminal. To je seveda omajalo zaupanje zadružnikov do zadruge. Zato je občinski odbor prevzel iniciativo, da se obe zadrugi združita v eno, gospodarsko močnejšo. — To vprašanje pa bodo dokončno rešili zadružniki na svojih letnih občnih zborih.

V preteklem letu smo se precej bavili tudi z investicijsko politiko. Gradili smo cesto od Tenetiš na Golnik in do sedaj vložili vanjo okrog 10 milijonov dinarjev, ki smo jih dobili iz okraj. investicijskega programa. V tem letu bomo z deli nadaljevali in sicer na sektorju Goriče—Golnik, ker je cesta iz Tenetiš do Gorič v glavnem že dovršena. Rekonstruirali smo tudi cesto in Trstenika v Čadovlje. Z lastnimi sredstvi smo zgradili približno 800 metrov ceste. Ker pa nam je primanjkovalo sredstev, nam je priskočil v pomoč okrajni odbor s 300.000 dinarji, tako da bomo letos lahko nadaljevali z obnovo ceste od Čadovelj do Žabelj.

Precej smo razpravljali o gradnji nove šole na Trsteniku. Za priprave smo do sedaj porabili okrog 1 milijon dinarjev iz okrajnega investicijskega programa in preko 1 milijon dinarjev občinskega samoprispevka. V letošnjem letu pa smo gradnjo šole vnesli v naš gospodarski program.

Davčno politiko nismo pretresli samo na sejah odbora, marveč tudi na zborih volivcev, ki jih je bilo v 1953. letu kar 12. Da smo pravilno razbili davek na posamezna gospodarstva, se vidi iz tega, da proti končni odmeri kmečke dohodnine skoraj ni bilo pritožb. Pritožili so se le trije kmetovalci. Do sedaj je v občini vplačanega že 99 odstotkov davka od kmečkih gospodarstev. Tudi obrtniki in drugi svobodni poklici so 100 odstotno poravnali vse štiri lanskoletne davčne akontacije. Največ preglavic pa nam v tem pogledu delata cerkvi na Trsteniku in v Goričah, ki še vedno dolgujeta 353.000 dinarjev iz 1952. in 1953. leta.

V tekočem letu bo razen zgoraj povedanega, treba razmišljati tudi o pogozdovanju in popravilu gozdnih poti v naši občini. Razen tega bo treba pripraviti načrte za vodovod na Trsteniku in v Tenetišah, ker ti vasi do sedaj vodovoda še nimata.

S pomladjo bomo morali spet razmišljati o uničevanju sadnih in rastlinskih škodljivcev, vendar to ne bo velik problem, kajti kmetovalci v naši občini imajo pravilen odnos do te stvari, kar so pokazali že v preteklih letih.

Neposredno pred nami pa stoji zbor volivcev, kjer bo občinski odbor moral pred svojimi volivci položiti obračun svojega enoletnega dela.

Hvala, tovariš predsednik. Pa še drugič kaj. Če Vas ne bomo klicali mi, pokličite Vi nas. Ali pa naj še kdo drug kaj napiše o problemih in življenju pri vas. Mi bomo to vedno radi objavili.

Kje so vzroki mladinskega kriminala

Nekaj misli z okrajne konference na Jesenicah

Mladinski kriminal, ki ga danes zasledujemo, ima svoje korenine v težkih vojnih letih. Najvišji odstotek mladih delikventov je ravno v tisti dobi obiskoval osnovno šolo. Seme, ki so ga zasejali okupatorjevi »pedagogi«, je mladino dokaj pokvarilo, otroci so nihali med šolo na eni in starši na drugi strani. Vzroke za mladinski kriminal moramo torej v prvi vrsti iskati prav v tem. Mladoletniki so se prezgodaj oddaljili od nadzorstva staršev in zašli v slabo družbo, ki jih je zapeljala na stranpota. Za postopanje, pijačo in obiskovanje nočnih lokalov je seveda potreben denar, ti mladoletniki ga pa nimajo. To jih pripelje do tatvin, vlomov, goljufij, pobegov čez mejo itd. Prav tako pa imajo nekateri mladoletniki preodgovorne naloge v trgovini ali gospodarstvu, ki jim niso dorasli. Poleg tega jim manjka še strokovne pomoči in v prvi vrsti nadzorstva starejših uslužbencev.

Seveda pa krivde za mladinski kriminal ne smemo iskati samo v slabi družbi, preodgovornih službah ipd. Brez dvoma je v velikih primerih dosti krivde tudi na starših, ki svojim otrokom verjamejo vsako laž, še več, dajejo jim celo potuho. Krivdo pa potem, ko je prepozno, zvračajo na učitelje, profesorje, mojstre itd. ter se skušajo otresti prav vsake odgovornosti. Številni so primeri, da mladi kriminalci izhajajo iz družin, kjer so starši vdani alkoholu, kjer so prepiri in pretepi na dnevnem redu. Prav tako mladinski kriminal raste v premajhnih stanovanjih in ob težkih materialnih pogojih. V stanovanjih, kjer se na malem prostoru gnete tudi deset ali še več ljudi, je po navadi leglo alkoholizma, zvodništva in razvrata. V samskih domovih je mladina večkrat prepuščena sama sebi, brez posebne vzgoje, pri njih je ustaljeno slabo mišljenje o družbi. Vse to pa vpliva na njihovo poznejše življenje.

Kazniva dejanja zoper življenje in telo so storjena večji del pod vplivom alkohola. Zato je nujno, da oblastni organi pooštrijo nadzorstvo nad prodajo alkoholnih pijač mladoletnikom. Proti vsem, ki ne upoštevajo, da je mladini alkohol prepovedan, pa bi morali izreči ostre kazni. Le na ta način bomo lahko znižali število mladih kriminalcev. Mladina, ki se vda alkoholu, ni za nobeno delo, se odmika družinskemu življenju, postane demoralizirana.

Zelo kvarno vplivajo na mladino tudi neprimerni filmi in pustolovski romani. Prav gotovo bi bilo na mestu, da se vsak dvomljiv film mladini prepove, ne pa, da napišemo »film je dovoljen, vendar ga ne priporočamo!«. Tako »zlato sredinstvo« lahko ogromno škoduje, po drugi strani pa je to obsodbe vredna breznačelnost. Samo dvoje je možno, film je ali ni dovoljen, vse ostalo pa je samo zavijanje v slepo ulico. Prav tako bi morala kinopodjetja poostriti nadzorstvo pri vhodih pred dvorano in skrbeti za dobre filme. Seveda pride morda na enega dobrega najmanj pet slabih, te pa prepovejmo brez vsake sentimentalnosti, ne oziraje se na prazno dvorano. Le na ta način bomo lahko stvari koristili.

Pri tem delu bodo morale mladinske organizacije, Društvo prijateljev mladine (zakaj ga pa imamo!) in razni krožki zelo veliko napraviti in najti pravo pot, da zmanjšamo mladinski kriminal.

O vseh teh pojavih pri mladini so pred kratkim razpravljali na konferenci na Jesenicah. Predstavniki OLO iz Radovljice, pravniki, pedagogi, zastopniki industrijskih podjetij, občinskih odborov, LM so se sestali, da objasnijo naloge prosvetnih delavcev in skrbniških organov kot preventivnih organov in notranje uprave, kot izključno represivnega organa. Poiskali so vzroke mladinskega kriminala in ugotovili, da materialna škoda, ki so jo povzročila kazniva dejanja mladine, še zdaleka ni tako velika, kot dejstvo, da je v radovljiškem okraju 81 mladoletnikov zašlo na pot kriminala! Zato je konferenca sprejela vrsto predlogov, ki jih bo predložila Okrajnemu ljudskemu odboru.

Še o agrarni reformi

Pripombe k pripombam

Članek, objavljen pod tem naslovom v eni zadnjih številk našega lista, je izzval med Žirovci dokaj neupravičenega razburjanja. Zato je prav, da se tega vprašanja še enkrat vsaj bežno dotaknemo.

Za človeka čiste vesti, ki ne vidi za vsakim grmom volka, res ni bilo v tem članku kaj razburljivega. V članku se je govorilo o problemu, ki je v kranjskem okraju zelo pereč, o milijonih, ki — žal še vedno — ležijo po tleh, ki pa jih marsikateri občinski odbor še ne zna pobrati. Članek načelne prirode z nekaj na slepo vzetimi konkretnimi primeri, ki naj bi razne trditve samo podkrepili, res ni vzrok za razburjanje in odklanjanje članka. Če kdo odklanja članek, ali pa ga celo kvalificira kot popolno izmišljotino, pokaže s tem samo, da ni zmožen posameznosti ločiti od celote, od samih dreves videti gozda. Ali pa je to samo potrdilo, da stari pregovor o mački in repu še velja.

Prav tako kot občino Žiri, bi lahko navedli katerokoli občino v okraju. Zato je zlonamerno vsako govoričenje, da je to **osebni** napad na predstavnike žirovske občine, da je to rezultat **osebnih** sporov, da nekdo želi onemogočiti občinski ljudski odbor itd.

Kje so napake, kako jih je treba poiskati in kako urediti, da bodo milijoni, ki leže na tleh, prišli na pravo mesto, to je osnovna tema članka. Take napake so **tudi** v občini Žiri. Vzemimo samo slučaj Pečelin. V tem primeru je bilo vodeno pod splošnim ljudskim premoženjem več zemlje kot bi jo sicer moralo biti, v škodo privatnika Terezije Pečelinove in njenega sina. Mar to ni opozorilo, da z evidenco o upravljanju splošnega ljudskega premoženja nekaj ni v redu? Na drugi strani pa bo morala tudi občina Žiri skleniti z osebami, ki izkoriščajo splošno ljudsko premoženje, najemne pogodbe, jim to premoženje na dražbi prodati, ali te stvari urediti na kakršen koli drug zakonit način. Gledati pa bo morala, da od svojih 30 ali več takšnih primerov dobi letno nekaj sto tisočakov, ki jih bo verjetno znala koristno uporabiti. To je s svojo gospodarsko dejavnostjo že dokazala. Pri gospodarski dejavnosti pa so prav občinski odborniki najbolje občutili pomanjkanje denarnih sredstev, niso pa si vedeli na pravem mestu poiskati.

Tako bi bilo treba razumeti že prvi članek o agrarni reformi in verjetno ga je tako razumel vsak, ki na ta problem ni gledal skozi očala osebnosti.

B.

Gorenjski teden slovesno otvorjen

V soboto popoldne je bil na Titovem trgu na Jesenicah slovesno otvorjen II. Gorenjski zimsko-športni teden. Po krajšem nagovoru predsednika Gorenjske smučarske podzveze tovariša Danila Bračiča, so smučarske patrulje ponesle k spomenikom žrtvam narodnoosvobodilne vojne spominske vence. Gostje pa so se nato odpeljali na Bled k otvoritvi nove vzpenjače, ki je izmed vseh doslej pri nas zgrajenih najbolj praktična in najmodernejša.

Zvečer so bile prve tekme v okviru tedna in sicer skoki na umetno razsvetljeni 35 metrski skakalnici. V nedeljo dopoldne pa je bil tek članov na 15 km, kjer je sigurno zmagal naš tekač številka 1, Matevž Kordež. Plasman posameznikov je bil odločujoč za sestavo državne reprezentance. Članice so tekle 10 km, kjer je zmago pospravila sestra prvaka pri članih, Angela Kordeževa, ki zaenkrat še nima resne tekmice v smuških tekih.

Številna tekmovanja še trajajo in bodo zaključena šele v nedeljo, 17. januarja s slavnostno povorko nastopajočih smučarjev.

Kako zajeziti nedovoljeno obrt

Tretjino obrtniške proizvodnje opravijo šušmarji

V predzadnji lanskoletni številki »Glasu Gorenjske« je bilo med drugimi prekrški omenjeno tudi šušmarstvo. Ker se mi zdi, da je bilo v tem članku premalo povedanega o tem problemu in ker se z nekaterimi stvarmi ne strinjam, sem se odločil, da o tem vprašanju napišem nekaj več, vendar ne z namenom, da bi opravičeval delo obrtne zbornice ali pa da bi kje drugje iskal krivca za tako močno razvito šušmarstvo, kakor je prav v kranjskem okraju. Želel bi, da bi se na to, kar bom napisal, oglasil še kdo drug iz vrst obrtništva, sindikata obrtnih delavcev, predstavnikov oblasti, ostalih bralcev in morda bi lahko svoje mnenje povedali tudi tisti, ki na nedovoljen način opravljajo obrt.

Prav gotovo drži to, da šušmarstva samo z administrativnimi ukrepi ne bomo zatrli. Zatrli ga bomo, če bomo skrbeli za ustanavljanje novih in razširitev obstoječih obrtnih obratov. S tem bomo ustvarili pogoje za zaposlitev obrtniške delovne sile, tudi tiste, ki sedaj dela v industriji na nekvalificiranih delih.

V okraju Kranj je leta 1939. odpadlo na 1000 prebivalcev 25 obrtnih obratov, sedaj pa jih je le 13. Obrt se ne razvija vzporedno s porastom prebivalstva. Če upoštevamo še povečanje potreb po obrtniških izdelkih, je ta razlika še večja. V obrti izučena delovna sila se po končani učni dobi v veliki večini zaposli v industriji ali pa ostane (predvsem šivilje) nezaposlena, ker ne dobi dela v obrtnih delavnicah. Zasebni obrtniki v veliki večini (preko 70%) delajo sami oz. z vajenci, komaj 0.5 pomočnikov odpade na en zasebni obrat. Obstoječi obrtni obrati socialističnega sektorja v večini primerov z ozirom na prostore, ne morejo razširiti svoje dejavnosti in zaposliti nove delovne sile. Potrebno bi bilo misliti na ustanavljanje novih obrtnih delavnic. Ljudski odbori naj bi skušali oskrbeti kredite za ustanavljanje novih in razširjanje obstoječih obrtnih obratov, tako kakor je o tem vprašanju začel razmišljati LOMO Kranj.

Najmanj tretjino obrtniške proizvodnje opravijo šušmarji. Obstoječi obrtni obrati pa so kljub temu z izjemo nekaterih obrti, polno zaposleni.

Za leto 1952 je bilo od skupnega števila obdavčenih obrtnikov 22.8% šušmarjev, katerih dohodek je znašal 11,7% skupnega dohodka obrtnikov, njihov davek pa je znašal 5.6% za obrtništvo predpisanega davka. Te tri številke kažejo kako nizko so obdavčeni šušmarji. — Skupno je bilo v letu 1952 obdavčenih 237 šušmarjev, kar pa je le del dejanskega števila šušmarjev v okraju. Pisec zgoraj omenjenega članka se ne strinja z obdavčitvijo šušmarjev. Mnenja sem, da je obdavčitev **samo prenizka.** Vsak državljan je dolžan od svojih dohodkov prispevati za naše skupne potrebe, prav tako so dolžno to tudi tisti, ki na nedovoljen način opravljajo obrt. Zaradi tega, ker ne plačujejo davka na dohodek in promet proizvodov, ali pa ga vsaj ne plačujejo v taki višini kot legalni obrtniki, lahko konkurirajo ostalim obrtnikom, dostikrat celo lastnemu podjetju. Ne mislim s tem reči, da v obrti ni potrebna konkurenca, le-ta pa naj se izraža v kvaliteti izdelkov pa tudi v cenah storitvam, vendar pod enakimi pogoji, pod enakimi obveznostmi do skupnosti.

Za leto 1953 je bila predpisana akontacija davka na dohodek 143 šušmarjem, ki davek tudi plačujejo. Šušmarji, ki delajo za podjetja in trg. mrežo morajo dati svoje račune v registracijo upravam za dohodke. Samo en šušmar je predložil za več 100.000 dinarjev računov v registracijo. In takih je več. V

(Nadaljevanje na 2. strani)

Zimski motiv iz Kranja. V dolini Kokre.

Iz vsebine

TEDEN DNI PO SVETU
•
Kmetijski problemi v kranjskem okraju
•
O KAMNIŠKI »SOLIDARNOSTI«
•
KULTURNO ŽIVLJENJE V DOMŽALAH
•
Gasilci pred občnimi zbori
•
»MALI DIKTATOR«
•
Okno v svet
•
V svetu filmskih zvezd
•
Za naše bralke
•
ZANIMIVOSTI
•
2 podlistka
•
Sport

Kako zajeziti šušmarstvo

(Nadaljevanje s 1. strani.)

omenjenem članku je zanimiva ugotovitev, da obrtna zbornica po tem vprašanju ni ničesar naredila, da ni prijavila niti enega šušmarja. Kaj je obrtna zbornica naredila, je razvidno iz njenega arhiva. Mnenja pa sem, da je nesmiselno ugotavljati kdo prijavlja in kdo bi moral prijavljati šušmarje, ker smatram, da je 237 obdavčenih šušmarjev v letu 1952 in predpisana akontacija davka 143 šušmarjev v letu 1953, ter registrirani računi s točno navedbo zneskov in naročnika izdelkov, zadosten dokaz tudi za kaznovanje. Popolnoma se strinjam, da mora postopek za kaznovanje biti zakonit, vendar je dostikrat težko zbrati vse dokaze, ki dajo organom za kaznovanje zadostno osnovo za kaznovanje.

Glede prijavljanja šušmarjev drži to, da obrtniki, še manj pa obrtna podjetja, zelo neradi prijavljajo šušmarje. Iz tega bi mogel zaključiti, da zato ne čutijo potrebe, ker so kljub šušmarstvu polno zaposleni, drugi razlog pa je tudi ta, da nočejo »zamere«.

Največ šušmarstva je v stavbnih obrteh in obrteh tekstilne stroke. V vsej Selški in Poljanski dolini ni niti ene šivilje, razen šiviljskega obrata »Skupnost« na Češnjici; edina šivilja v Poljanah je obrt odjavila. Prav tako ni šivilj na področju občinskih odborov Žabnica in Preddvor. Vajencev je prav v oblačilni stroki največ. Potrebno bi bilo, da bi se v šiviljski stroki v krajih, kjer te obrti ni, na nek način omogočilo, da bi stalni šušmarji, ki pa imajo učno dobo in pomočniško izpričevalo, opravili mojstrski izpit ne glede na pomočniško dobo, da bi tako mogli dobiti obrtno dovoljenje. V stavbni stroki, posebno v zidarstvu in tesarstvu, kjer primanjkuje kadra, vajencev skoro ni. Pri lanskoletnem vključevanju vajencev je uspelo povečati število vajencev tudi v teh strokah. Kazalo bi za vajence teh strok določiti večje mesečne nagrade, da bi tako zainteresirali mladino za vključevanje tudi v te obrti. Tako bi uspeli povečati število kvalificirane delovne sile. Večina del na zasebnih gradnjah iz te stroke opravijo šušmarji, ki so sicer v rednem delovnem odnosu v gradbenih podjetjih in obratih, v prostem času pa delajo za svoj račun. Delovna sila se z delom v prostem času izčrpa, posledica tega pa je padanje storilnosti v rednem delovnem času. Mislim, da je vprašanje šušmarstva v tej stroki poseben problem. Če ga dosledno preganjamo, zavremo gradbeno dejavnost, katero je spričo potreb po novih stanovanjih treba pospeševati, po drugi strani pa je nepravilno dopuščati šušmarstvo, ki posameznim prinaša lepe zaslužke. Rešitev je res v tem, da skrbimo za vzgojo novega kadra.

Nekateri šušmarji so prav predrzni. V Kranju je šušmar iz mizarske stroke (Stanko Perčič, Cesta na Golnik), ki je zaposlen v podjetju, doma pa ima s strojem opremljeno delavnico in je v popoldanskih in večernih urah zaposloval še ostale delavce - šušmarje (verjetno jih še). Šušmarstvo omogočajo tudi nekatera podjetja, ki dovoljujejo v prostem času uporabo delavnic, strojev in orodja. Tudi zaposlevanje priložnostnih delavcev, ki so že nekje zaposleni, ni redek primer. Prav tako ni malo primerov, da obrtnik odjavi svojo obrt, potem pa naprej dela — šušmari.

Samo z administrativnimi ukrepi res ne kaže preganjati šušmarstva. Vsi zato poklicani faktorji, obrtna zbornica, oblastni organi, kakor tudi obrtna podjetja in obrtniki bodo morali to vprašanje skupno rešiti. Predvsem pa je rešitev v tem, da se ustvari pogoje za vsestranski razvoj obrtništva v sklopu našega celotnega gospodarstva.

Ivo Miklavčič

Beli premog in železarna

Nekdaj in danes

Ko so proti koncu minulega stoletja stekle valjarne in predelovalni obrati v novi železarni na Jesenicah, se je v polni meri izrabljala vodna sila reke Save s tremi velikimi vodnimi turbinami za pogon valjarn in predelovalnih obratov. V zimskih mesecih pa je vsako leto hudo primanjkovalo vode, tako, da so mogli obrati izrabiti le polovico delovnega časa, vsled česar so se za polovico zmanjšali tudi zaslužki delavcev, ki so delali na akord.

Da bi te težave odstranili, so jeseni leta 1903 premestili dve valjčni progi v železarno na Javornik, ker pa je vode še vedno primanjkovalo, so v letu 1913 premestili tja še težko valjčno progo (Grobbstrecke)

Boj za električno energijo je bil obenem tudi boj za obstanek železarske industrije na Jesenicah. Ta zakulisni boj je trajal več desetletij in se odražal predvsem v naporih za graditev hidrocentrale v Mostah. Kranjska industrijska družba v tem boju ni uspela zaradi nasprotovanja drugih državnih podjetij, za katerimi so stale močne osebnosti takratnega političnega in gospodarskega življenja. Njim seveda ni bil po godu nadaljnji razvoj železarstav v tem delu države. Železarna Jesenice je morala poiskati druge manjše energetske vire, ki pa niso zadostovali takratnim, še manj pa poznejšim obratnim potrebam.

Preskrba jeseniške industrije z električno energijo se je pojavila kot težak problem takoj po osvoboditvi. Železarni Jesenice je bilo po prvem petletnem planu odkazano skoraj 55% proizvodnje železa in jekla v državi. Realizacija te ogromne naloge pa je nujno narekovala čimprejšnjo izgradnjo hidrocentrale v Mostah, katero so začeli graditi že v prvi gospodarski petletki.

Hidrocentrala Moste je v pogonu že poldrugo leto. Približno v istem času pa so v železarni na Jesenicah pričeli z modernizacijo obratov, z rekonstrukcijo plavža II., z gradnjo pražilnih peči, petih kavperjev, turbo vetril, Siemens Martinove peči in ogromnih poslopij za nove predelovalne obrate.

Z dograditvijo električnega daljnovoda in trafopostaj iz Most proti Javorniku in Jesenicam bodo dani vsi pogoji za odpravo starih vodnih turbin in vključitev električnega pogona v vseh obratih na Jesenicah in na Javorniku. Ker je v perspektivnem planu tudi gradnja moderne elektropeči na Jesenicah, bodo z elektrifikacijo dane vse osnove za preusmeritev proizvodnje visoko kvalitetnih jekel. Tako je postala Železarna Jesenice glavni odjemalec električne energije hidrocentrale Moste.

V doglednem času bo Železarna porabila preko 100.000.000 KWh električne energije na leto. Kaj to pomeni, vedo najbolje stari železarji, ki so preko 50 let sodelovali pri tej veliki delovni skupnosti.

S polno elektrifikacijo se bo Železarna Jesenice močno pomladila. Dobila bo zadostno pogonsko silo za novo valjarno tanke pločevine, za novo žično valjarno in druge obrate.

Glas naših bralcev

Sedem na eno številko,

toda na čigav račun

Nujno sem rabil neke podatke, ki bi jih dobil na Okrajnem ljudskem odboru v Radovljici. Na telefonu sem obrnil številko, ki sem jo našel v imeniku. Po prvem klicanju se je oglasila Tovarna nogavic v Lescah, pri drgem Skladišče piva v Lescah, pri tretjem pa neko privatno stanovanje v Radovljici. Nato pa še dvakrat Tovarna nogavic. Ker s prvo številko nisem dobil OLO, sem zavrtel drugo številko, ki je v seznamu, pa se je oglasil nekdo iz Zapuž. Glas iz privatnega stanovanja v Radovljici mi ni pozabil povedati, da se jim to primeri vsaj desetkrat na dan. Po sedmem neuspelem klicanju sem naprosil pošto, da me zveže z okrajem in končo sem dobil zaželenega tovariša.

Pred dnevi je bil sličen članček v »Slovenskim poročevalcu« in kmalu za tem tudi odgovor Direkcije PTT, ki me je takrat še prepričal, da so temu vzrok slabi telefonski aparati, prehitro vrtenje številk itd. Moj telefon pa ni pokvarjen in številke sem obračal prav po »šolsko«, pa vendar nisem imel uspeha. Torej trditvi, da so pokvarjeni aparati ne verjamem več. Morda mi bo drug odgovor pojasnil zakaj se to dogaja. Kdo mi bo pa vrnil stroške za sedem medkrajevnih pogovorov pa verjetno tudi PTT ne ve!

—r. —d.

Iz Medvod

V nedeljo so bile v Medvodah meddruštvene tekme na 25-metrski skakalnici. Na start se je javilo 12 mladincev in 4 člani. Občinstvo je pokazalo veliko zanimanje, saj se je ob skakalnici zbralo nad 200 ljudi.

Pri članih je zmagal Stane Bernard (Medvode), pri mladincih pa Jože Rotar (Ilirija).

Tehnični rezultati:

Člani — 1. Bernard 175,5 (19p — 20), 2. Stajer 166,5 (13,5 — 13,5), 3. Babnik 164,5 (13 — 14) vsi Medvode in 4. Zagar 140 (18,5p — 19p) Ločan.

Mladinci: 1. Rotar 200,1 (19 — 18.5) Ilirija, 2. Krmelj 180 (17 — 17,5) Ločan, 3. Bergant 174,6 (14 — 14) Medvode.

Iz Kamnika

Praktični gospodinjski tečaj bo organiziralo Delavsko prosvetno društvo »Solidarnost«. Lanski tečaj je zelo lepo uspel.

Trgovine v Kamniku so ob sobotah odprte samo do 14. ure. Takrat tudi končajo z delom po naših tovarnah in domov grede bi marsikdo rad še kaj kupil. Kamničani ponovno izražajo željo, da bi vsaj ena trgovina ostala odprta do 17. ure.

Opozorilo državljanom!

Kriza električne energije je pričela že lansko leto oktobra meseca. Kritičen položaj ni samo v Sloveniji, ampak tudi v drugih predelih naše države. Nizek vodostaj je povzročil občutno pomanjkanje električne. Hidrocentrale v Sloveniji proizvajajo že 35 odstotkov manj el. energije kot ob normalnih pogojih. Zato so morale zmanjšati dobavo toka tudi industriji in številne tovarne širom po Sloveniji ne obratujejo. Prav tako ne odvajamo električne Avstriji, čeprav smo zato pogodbeno vezani. Slovenija daje precejšnje količine energije Hrvatski, kjer je položaj še slabši. Zato so bile tudi pri nas nujno potrebne omejitve porabe električnega toka. Opozarjamo državljane, podjetja in ustanove, naj ne grejejo prostorov z električnimi pečmi in naj sploh z električno čimbolj varčujejo!

Kmetijski svetovalec

O uporabi umetnih gnojil

O umetnih gnojilih in poskusih z njimi smo v zadnjih mesecih že precej čitali, pa tudi na raznih sejah in sestankih se dosti razpravlja o tem. Ker se je zanimanje zanje zaradi ugodnih cen zelo povečalo, bi rad povedal še nekaj iz lastnih dolgoletnih izkušenj.

Z umetnimi gnojili so dosegljivi največji uspehi le, ako se uporabljajo ta kot dopolnilo k naravnemu gnoju. Sicer boste tudi na bolj izčrpani zemlji ob ugodnih vremenskih prilikah vsaj prvič dosegli prav dobre uspehe, ako bi pa to ponavljali brez vmesnega gnojenja s hlevskim gnojem, ali na travnikih vsaj s kompostom, bi bil uspeh vsakokrat manjši.

Hranilne snovi umetnih gnojil se še najbolje izkoristijo, če jih posujemo v sledečih količinah: superfosfata 300 kg na ha, razklejene kostne moke ali Tomaževe žlindre 400—500 kg (od teh dveh rastlinskih hranil učinkuje v prvem letu kvečjemu dobra polovica, kar je seveda odvisno tudi od časa posipanja ter od vlage preko leta), kalijeve soli 200 kg, apnovega dušika 200 kg, raznih solitrov (laže topljivih - dušičnatih gnojil) pa le do 150 kg na hektar. Te po možnosti posipamo v dveh obrokih, pri krompirju je najbolje pognojiti 1/2 ob saditvi, ostalo pa pred osipanjem. Nitrofoskala posujte 400 kg ob saditvi in dodajte še 100 kg superfosfata in 120 kg kalijeve soli.

Apneni dušik in nitrofoskal trosite in dobro zabranajte še pred setvijo, ostala gnojila lahko trosite tudi ob setvi, a teže topljive posujte že prej.

Zgoraj navedene količine so najprimernejše za srednje gnojeno zemljišče, zato vzemite za dobro zemljo manj, za močno izčrpano pa nekaj več od nakazanih količin. Posebno previdni bodite pri uporabi dušičnatih gnojil. Žitom, ki so sejana za močno gnojenimi okopavinami ali v deteljišča, trosite samo fosforna in kalijeva gnojila, ako bi pa bili posevki šibki vsled neugodne zime ali kasne setve, dodajte tem še 50 — 100 kg lahko topljivih dušičnatih gnojil v dveh obrokih. Samih dušičnatih gnojil žitom ne smemo trositi, ker bi jih zaradi enostranskega gnojenja zlasti v vlažnejših letih lahko uničili polega in rja. Zato žitu ne dajte več ko 100 kg dušičnatih gnojil. Šibkim deteljiščem zabranajte v začetku rasti 400 kg razklejene kostne moke ali Tomaževe žlindre ali 300 kg superfosfata in 200 kg kalijeve soli na hektar. Zato hranivo vam bo detelja zelo hvaležna z obilno košnjo. Krompirju dajte fosfor v superfosfatu, nitrofoskalu ali »kas-u« v že zgoraj navedenem razmerju.

Popolnoma pravilno pa bomo mogli dodajati hranila našim zemljiščem, ko bodo vsa preizkušena in bomo točno dognali, koliko in katerih snovi jim primanjkuje.

Kako bomo pa ravnali, da bo umetni gnoj le dopolnilo naravnemu, da bomo prišli tudi z gnojenjem v nekak kolobar? Gre tu predvsem za gnojenje travnikov, katerih samo z umetnimi gnojili ne moremo veliko izboljšati, dobiti morajo spršstenine, to pa s kompostum in hlevskem gnojem. Ker zadnji zadostuje komaj za orno zemljo, ga bomo nadomestili z umetnimi gnojili, to pa predvsem pri žitih, sejanih v deteljišča in za okopavinami, ki so bile gnojene s hlevskim gnojem. Eno tretjino nakazanih količin potrošimo jeseni, ostale pa spomladi.

Na opisani način lahko prihranimo vsako leto nekaj hlevskega gnoja za del travnikov.

NEPOVEZANA RAZMIŠLJANJA

o brošuri: „Gradivo za razpravo . . ."

Že pri prelistavanju brošure »Gradivo za razpravo o ukrepih v kmetijstvu in gozdarstvu v kranjskem okraju«, ki jo je pred kratkim izdal okrajni ljudski odbor, nam pade v oči, da je kranjski okraj agrarno prenaseljeno področje, saj odpade na enega kmečkega prebivalca le 1,3 ha kmetijske površine, kar je približno 3 krat manj od evropskega povprečja in 15 krat manj od povprečja v Združenih državah Amerike.

Razen tega v okraju skoraj nikjer ni dobrih pogojev za pridelovanje žitaric, čeprav je pod žiti 46,4 odstotke vseh obdelovalnih površin. Temu primeren je tudi učinek. Od celokupnega narodnega dohodka iz kmetijske proizvodnje, odpade na žita le 7,59 odstotkov. Nasprotno pa je pod vrtninami le 23,1 odstotek obdelovalne površine, v narodnem dohodku pa vrtnine predstavljajo 21,58 odstotkov vse kmetijske proizvodnje.[1])

Upoštevati je treba, da se v Sloveniji (ne glede na to, da imamo rodovitne predele v Prekmurju, ob Sotli, Krško polje itd.) pridela na enega kmečkega prebivalca le 585 kg žit, medtem ko je evropsko povprečje 18 krat višje, Vojvodina pa pridela na enega kmetijskega proizvajalca 4.720 kg žitaric.

Če pa za sejanje žit ni naravnih pogojev, jih ne moremo ustvariti umetno (do neke mere že, vendar z velikimi stroški, ki še narastejo, če primerjamo vrednost donosa z vrednostjo donosa kake druge kulture, kateri zemljišče bolj ustreza.) Kot primer vzemimo Švico. V Švici, ki je dokaj podobna Gorenjski, porabijo pri vzgoji grobih žitaric (pšenice skoraj ne sejejo) dvakrat več umetnih gnojil kot Danska, vendar je pridelek kljub temu nižji kot na Danskem.

Iz zgornje primerjave med žitaricami in vrtninami vidimo, da se gospodarsko mnogo bolj izplača gojiti intenzivne kulture. V prvi vrsti vrtnine, saj so tržišča za te proizvode v neposredni bližini proizvajalcev (Kranj, Tržič, Škofja Loka). Izplačalo pa bi se tudi povečati površine pod semenskim krompirjem in drugimi (krmskimi) rastlinami, po katerih je pred vojno Gorenjska slovela že daleč po svetu. Tu ne gre samo za obnovo slovesa, marveč tudi za gospodarsko korist, za dragocene devize. V brošuri je navedena kalkulacija za semenski krompir. Če vzporedimo dohodke, ki jih je imel kmet, ki je sadil na enem ha semenski krompir z dohodki, ki jih je imel kmet, ki je na isti površini posadil navaden krompir, so prvi večji za 216 do 297 tisoč dinarjev.

Veliko več dohodka bi lahko na posameznih področjih okraja prinašali kmetovalcem tudi sadovnjaki (Preddvor, Besnica). Seveda z mnogo večjo skrbjo za njihov razvoj, kot so jo pokazali kmetovalci doslej in z mnogo večjim prizadevanjem v borbi proti različnim sadnim škodljivcem.

Izredno važna gospodarska dejavnost v okraju je živinoreja. Vrednost živinorejske proizvodnje predstavlja več kot polovico (53,88 odstotkov) vseh (privatnih) dohodkov iz kmetijstva. Za razvoj te panoge so v okraju lepi pogoji, posebno, ker je krmska baza zelo močna.

To so vse panoge, ki zahtevajo dosti dela, toda hkrati panoge, ki so edine zmožne povečati narodni dohodek in zagotoviti tržne viške.

Iluzorno bi bilo namreč iskati tržne viške v žitaricah. Vsaj velikih ne! Spričo kvalitete zemljišč v okraju je specializirana kmetijska proizvodnja sama po sebi nujna. Od kmetijskih organizacij in združenj in končno od vseh, ki jim je do tega, da se kranjski okraj gospodarsko vsestransko razvije, je odvisno, kako in kdaj bodo uspeli našemu kmetovalcu prikazati gospodarske prednosti novega načina proizvodnje. To pa moramo storiti čimprej, če nočemo, da se bo še naprej vsak kmet vbadal z vsemi mogočimi (nerentabilnimi) posli in se zapiral v ozko lupino naturalne proizvodnje.

Če pogledamo stanje industrijske proizvodnje v okraju in razmerje med kmetijskimi in ostalimi proizvajalci (29,9% proti 70,1%, kar ustreza evropskemu povprečju), posebno pa če upoštevamo potencialne možnosti za razvoj industrijske proizvodnje, potem nam zaostala kmetijska proizvodnja zgleda temvečji anahronizem v našem celotnem gospodarstvu.

Potencialne možnosti za razvoj industrije v okraju so velike in bi zahtevale podrobnejšo analizo v kakem drugem članku. Ko pa že govorimo o tem, je treba poudariti, da bi razvoj teh proizvajalnih panog nedvomno precej vplival tudi na razvoj kmetijske proizvodnje. Razbremenil bi vas odvišne delovne sile in ustvaril boljše pogoje za vsestranski gospodarski razcvet vasi. In končno še to: če bi reševali gospodarske probleme občine v tem širokem okviru, bi prenekateri občinski odbori šele našli svoje pravo torišče dela.

S. B.

[1]) V odstotkih površin pod žiti in vrtninami so zajeta vsa zemljišča (državna, zadružna in privatna), medtem ko so v narodnem dohodku upoštevani samo privatniki. Vendar so primerjave dokaj točne. Če bi všteli državni in zadružni sektor tudi pri narodnem dohodku, bi verjetno morali napraviti nekaj korektur v prid žitaricam, toda ne toliko zaradi večjih donosov, kot zaradi nekaterih izredno zanemarjenih ekonomij, na katerih bi sicer morale rasti vrtnine, pa raste le plevel.

TEDEN DNI PO SVETU

GOSPA LUCE SE JE VRNILA V RIM

Ameriški veleposlanik v Italiji ga. Clara Luce se je vrnila v Rim. V Washingtonu je končala posvetovanja, nato pa nenadoma odpotovala. Ga. Luce meni, da je Italiji ob njeni vladni krizi neobhodno potrebna.

IZGON VELEPOSLANIKA

Egiptovska vlada je sklenila, da opozori turško vlado, da je njen veleposlanik Tugaja v Egiptu nezaželen. V Ankari poudarjajo, da je ta sklep napravil izredno neugoden vtis in da je poslabšal že tako slab položaj, zaradi zaplembe premoženja turških državljanov, ki žive v Egiptu. Smatrajo, da so ta dejanja nova politika Egipta do Turčije.

PELLA ODKLONIL MANDAT

Bivši predsednik italijanske vlade Pella je odklonil mandat za sestavo nove italijanske vlade. Odklonil ga je zato, ker ni dobil podpore obeh parlamentarnih skupin demokrščanske stranke.

Pella

Nato je mandat sprejel Fanfani, vodja demokratske iniciative demokršč. stranke. Vendar tudi njemu zaenkrat še ni uspelo sestaviti vlade in zato pričakujejo, da bo tudi on moral vrniti mandat. Baje so Amerikanci s Pellovo odklonitvijo zelo nezadovoljni.

NESREČA »COMETA«

Na poletu iz Rima v London je strmoglavilo angleško letalo na reakcijski pogon tipa »Comet«. Pri nesreči je izgubilo življenje 30 potnikov in 6 mož posadke. Letala še niso našli.

TITO BO OBISKAL TURČIJO

Predsednik republike maršal Tito bo v prvi polovici tega leta na povabilo predsednika turške republ. Djelala Bajara obiskal Turčijo.

EISENHOWERJEVA POSLANICA

Predsednik ZDA je poslal kongresu poslanico, v kateri poudarja, da Organizacija združenih narodov zasluži vso podporo. Ko govori o zunanji politiki, pravi, da je svoboda Amerike tesno povezana s svobodo drugih ljudi. Dalje navaja, da je v svetu nastopila velika strateška sprememba, ker prehaja pobuda v ameriške roke. Zato je treba nadaljevati z vojaško pomočjo drugim državam, gospodarska pomoč pa se lahko zniža. Zatem je želel, naj kongres da konstruktiven odgovor na sovjetski predlog o miroljubni uporabi atomske energije, ki bi oddaljil svet od pogubne atomske vojne.

Eisenhower

Prizor z novoletnih otroških prireditev v Tržiču

Je »Solidarnost« popustila, ali je popustila solidarnost

Kamniška »Solidarnost« je kar pridno začela svojo letošnjo gledališko sezono in je z obema uprizoritvama doživela lepe uspehe. Posebno razveseljivo je, da so želi priznanje domači igralci, ker je na kamniškem odru gostovala tudi ljubljanska opera z »Gorenjskim slavčkom« in »Vragom na vasi«, ljubljanska Drama pa s »Pygmalionom«. Konec decembra je gostovalo v Kamniku tudi mladinsko kulturno-umetniško društvo »Kajuh« z izbranim programom harmonikarskega zbora in folklorne skupine. Z novoletnim veseljem smo uspešno zaključili lansko leto, v novem letu pa je v lepi dvorani kulturnega doma »Kamnik« začelo redno poslovati novo kinopodjetje.

Kamniška »Solidarnost« je očividno nekoliko popustila. Predvidevana »Gospa ministrica« do srede januarja ni prišla na repertoar, naslednja igra pa je še tudi v študiju. To ni krivda odbora, čeprav manjka vzpodbude, ki bi režiserje navajala k uspešnejšemu delu. »Ozko grlo« so namreč režiserji, kajti igralcev ima Kamnik dovolj in mnogo jih je, ki sedaj nimajo niti možnosti aktivno sodelovati. Druga stvar pa je enotnost in trden program, kajti, če bi vsi stremeli k uresničitvi trdnega enotnega programa, ne bi mogło priti do takih prekinitev delovnega poleta. Ne smeli bi dopustiti, da propade iniciativa za režijo »Hasanaginice«, a težnja, da bi dobili režiserja iz Ljubljane, čeprav v takih prilikah konstruktivna, pomeni zelo ostro kritiko kamniškega režiserskega kadra.

V korak s starejšimi namerava stopiti tudi mladi oder »Solidarnosti«, ki v okviru gimnazijskih članov pripravlja za zdaj dve, kasneje pa še dve igri, od teh dve otroški.

Kadar premostimo take težave, se pojavijo pa druge. Prepisovati je treba vloge, ni kostumov, manjka tega in onega, toda dobra volja premaga vse. Manjka samo vnetega organizatorja, ki bi vse te pomanjkljivosti sproti videl in na nevsiljiv način dosegel nadaljnji dvig. Morda imajo prav tisti, ki menijo, da se vse to dogaja, ker je treba za vsako stvar prav lepo prositi in moledovati, preden kaj uspeš.

Toda, zdaj ni čas za pisanje pripomb in pritoževanje, kajti sneg nas vabi za oder in na vaje. Saj so prav doseženi uspehi najlepša vzpodbuda k novim podvigom. Če bi pazili samo nanje, bi kritiki sicer imeli ničev posel, vendar jim dajmo raje posla — ob analizi prirejenih predstav. Lah Avguštin.

Lepi uspehi LU na Jesenicah

Z reorganizacijo bivšega SKUD »Tone Čufar« v delavsko prosvetno društvo »Svoboda« je prišla tudi jeseniška Ljudska univerza do pravega izraza. Že lansko leto je imela redna tedenska predavanja, na katerih so predavali priznani domači in ljubljanski predavatelji. V lanskem letu je bilo 21 predavanj s povprečno udeležbo 110 poslušalcev, skupno pa je obiskalo predavanja 2315 ljudi.

Predavanja Ljudske univerze v letošnji sezoni pa je otvoril član CK ZKS tov. Ivan Regent, ki je govoril o tržaškem vprašanju. Sledilo je strokovno predavanje znanega slovenskega športnika prof. D. Ulage, ki je govoril o osvojitvi najvišje gore na svetu. Predavanju, ki je bilo opremljeno s slikami na epidioskopu, je z izrednim zanimanjem sledilo nad 400 poslušalcev. Ing. Milan Marolt je govoril o francoski težki industriji v Alzaciji in Loreni, prof. Anica Primožič pa o vtisih iz Londona. Zadnje predavanje je imel zopet profesor Drago Ulaga, ki je ob slikah in filmu o smuških poletih v Obersdorfu, seznanil občinstvo s smučanjem nekoč in danes. Tudi za to predavanje je bilo izredno zanimanje in dvorana doma »Svobode« je bila polno zasedena. Nadvse razveseljivo pa je dejstvo, da je bilo med poslušalci veliko mladine.

Poleg rednih tedenskih predavanj pa je jeseniška ljudska univerza organizirala v letošnjem letu tudi jezikovne tečaje za angleščino, francoščino in nemščino. Obiskuje jih nad 100 Jeseničanov. Tečaji bodo trajali do konca šolskega leta, s pričetkom prihodnjega šolskega leta pa bodo ponovno organizirani. Delo jeseniške ljudske univerze je brez dvoma velikopotezno, saj prekaša s svojimi uspehi ostale Ljudske univerze v Sloveniji.

Iz Kamnika

Na ljudski univerzi je zvezni poslanec tov. Tomo Brejc predaval o naših izseljencih v zapadnih evropskih državah. Poslušalci so z zanimanjem spremljali njegovo predavanje.

OBRAZI IN POJAVI

Protekcija

Dolgo ju že nisem videl, šele pred kratkim spet. Sta simpatičen zakonski par, toda malce nesrečen. On je že nekaj mesecev v bolnici, ona pa živi od dela moževega bolniškega prejemka. Seveda ne živita v obilju. Vsak dinar morata skrbno obrniti, preden ga potrošita za to ali ono. Bolezen zahteva mnogo denarja.

Imata tudi težave s socialnim zavarovanjem. Malo je upokojencev, ki s socialnim zavarovanjem nimajo težav. To res ne bi bi zaslužilo tehle vrstic, če njune težave ne bi bile posebne narave. Gre namreč za naš „priljubljeni“ pojav, ki ga poznamo pod imenom birokracija. Že tri mesece čakata na rešitev neke prošnje za dodelitev pokojnine z ozirom na trajanje sodelovanja v narodnoosvobodilnem boju. Ker je prošenj mnogo in jih ne morejo reševati dovolj hitro, jih kar numerirajo in nosilcu povedo, kdaj bo prišel na vrsto, da ne bi hodil zastonj spraševat.

Tako se je zgodilo tudi njima. Preden sem ju srečal, je bila na vrsti že številka 259. Njuna številka je 260. Od takrat sta pretekla že dva meseca. Rešitve še ni. Tudi ni nobenega odgovora.

Kako to? Jasno! Njuno številko so obšli, ker imajo druge številke „prioriteto“, ker imajo njihovi podpisniki zveze, dobra prijateljstva in so sploh važnejši. Onadva, ki nimata prioritete, bosta morala še malo čakati.

Nekoč so pisarniške šablone mnogo bolj odločale o ljudeh: pri službah, premestitvah, povišanjih, plačah itd. Danes vse bolj odloča tu svobodna ponudba in povpraševanje, razpisi, konkurzi itd. — vse to v okviru zakonskih določb. Napisal sem „vse bolj“, zakaj to še ne velja povsem. Nekaterim, ki so bili včasih navajeni pisarniškega izbiranja in sklepanja, novi načini niso všeč. Kako naj bi jim bili, ko pa tako nikamor ne prideš, „zakaj smo se pa končno borili“ itd. Vse tisto, kar je prej opravljala birokracija po svojih tedaj **zakonitih** poteh, bi danes radi dosegli po svojih **nezakonitih** kanalih, preko poznanstev, zvez, stricev in podobnih prilastkih važnosti in zaslužnosti.

Nek funkcionar mi je še pred dnevi dejal z obžalovanjem:

— Veš kaj? Najmanj 30 odstokov svojega časa porabim za same intervencije. Ljudje prihajajo k meni in mi pripovedujejo o tem, kako jih kje zapostavljajo, ker dajo prednost drugim. Pri tej protekciji, ki je zavladala že vsepovsod, človek kratkomalo ne more drugače, kakor da izkoristi svoje zveze in vpliv ter posreduje za tiste, ki se jim godi krivica.

Seveda ne gre za krivico. Njegovim ščitencem seveda nihče ne odreka pravice, le drugim dajejo prednost. Prav je, da se prijatelj zgraža nad tem. Toda, ali je prav, da tako pogosto intervenira? Ali s tem tudi sam ne ustvarja protekcijo?

ABC

Skrb za kulturni napredek

Delo »Svobode« v Domžalah v preteklem letu

Svoboda v Domžalah je bila ustanovljena 9. decembra 1952. leta. Dramska sekcija je v lanskem letu naštudirala Jurčič-Govekarjevega »Desetega brata«. Delo je doživelo 5 ponovitev. Zatem so pripravili Gobčevo opereto »Planinska roža«, ki so jo kar štirinajstkrat uprizorili na domačem odru sedemkrat pa so gostovali z njo po okoliških krajih.

V okviru občinskega festivala, ki je trajal ves teden, so bile uprizorjene štiri mladinske igre, odrasli pa so gostovali z deli: »Pri belem konjičku«, »Dr.« in »Za stanovanje gre«.

Ljudska univerza je preskrbela 10 predavanj iz najraznovrstnejših področij znanosti. — Obisk je bil zadovoljiv.

V teku leta je bilo 7 kolektivnih proslav, pri katerih je »Svoboda« prispevala kulturni program. »Svoboda« je sodelovala tudi pri raznih prireditvah množičnih organizacij.

V lanskem letu je bil ustanovljen godalni orkester, ki je prav tako sodeloval ob raznih prilikah, posebno pa še pri opereti »Planinska roža«. Tudi tamburaški zbor je pridno delal.

V okviru »Svobode« sta bila organizirana jezikovna tečaja za angleški in nemški jezik. V oba tečaja se je vpisalo precej slušateljev. Pevski zbor je skupno z orkestrom priredil — vokalno-instrumentalni koncert, s katerim je gostoval na Viru. Zbor je naštudiral tudi samostojen vokalni koncert. Gostoval je na Krumperku in na okrajnem festivalu v Grosupljem. Na tekmovanju pevskih zborov ljubljanskega okoliškega okraja, ki je bilo v Kamniku, je dosegel domžalski zbor drugo mesto. Ob priliki, ko so v Domžalah gostovali pevski zbori iz Trsta in cone A, je domžalska Svoboda prevzela celotno organizacijo. Gostje so bili prav zadovoljni.

Svoboda v Domžalah tudi na najmlajše pevce ni pozabila. Pionirji so priredili pet samostojnih koncertov, ki so lepo uspeli.

Tudi Prešernova knjižnica v Domžalah prav lepo napreduje. Bralci si prav pridno izposojajo knjige. Knjižnica nabavlja sproti vse knjige, ki izidejo. Zaradi prizadevanja tov. Privškove posluje zelo vzorno.

V preteklem letu je bil obnovljen gledališki oder. Na njem so namestili mostovže, zavese, izboljšali električno napeljavo ter nabavili in preslikali najnujnejše kulise.

GORENJSKI PIONIR

Dragi pionirji!

Gotovo ste že hudi name, ker se toliko časa nisem prav nič oglasil. Veste, v teh dneh sem se potepal po naši Gorenjski. Veliko krajev sem obiskal. Bil sem priča vašemu novoletnemu veselju in še jaz sem se kar za deset let pomladil. V Kranju sem si ogledal Trnuljčico in še Vesno, naš novi slovenski film, sem videl.

V naslednjih dneh pa sem se pridružil našim smučarjem in mahnili smo jo proti Veliki planini nad Kamnikom. Smuči sem odložil kar na žičnico, da sem potem laže hodil. Družbo so mi delali pionirji. Mislil sem, da bom srečal tudi Kekca, pa jo je gotovo spet pobrisal na Krvavec. Vsaj kranjski pionirji so mi zadnjič pisali. da so ga videli tam.

Ko smo prispeli na vrh, sem povabil mlade smučarje v prijetno pastirsko kočo, da so mi čez nedeljo delali družbo. Podnevi smo se smučali, zvečer pa sem jim pripovedoval vse mogoče zgodbe. Zelo so bili radovedni. Vsega jim seveda nisem mogel povedati, zato smo se zmenili, da se vidimo v počitnicah. Takrat bo več časa za to.

Še na nekaj vas moram opozoriti. Ko sem zadnjič s kranjske postaje stopal proti našemu uredništvu, sem na zglajenem Savskem bregu prav pošteno padel. Še danes me bolijo vse kosti in le malo je manjkalo, da si nisem zlomil noge. Jezil sem se, pa so mi ljudje povedali, gotovo že veste kaj: »Pionirji so tisti, ki se zvečer sankajo po cestah.« No, ta je pa lepa, sem si mislil. Moji pionirji, pa taki paglavci. Takoj sem sklenil, da vas bom ob prvi priliki oštel. Za sankanje imate povsod dovolj prostora in res ni treba, da bi se vozili po cestah. Sedaj imate počitnice in boste lahko odšli drugam, saj Šmarjetna gora ni tako daleč.

Le poboljšajte se, smučajte se in sankajte, pa tudi na učenje ne pozabite! Veliko zimskega veselja vam želi

vaš Kosobrin.

OBISK V JESENIŠKI ŽELEZARNI

V nedeljo, 27. decembra 1953 zjutraj, smo se zbrali na postaji v Kranju. Kmalu je prišel vlak in polni pričakovanja smo se odpeljali proti Jesenicam. Naša premraženost se je v toplih vagonih hitro otajala. V medsebojnem pripovedovanju nam je kmalu minil čas.

Po prihodu na cilj smo se takoj napotili proti železarni. Že od daleč nas je pozdravilo mogočno dvigalo, v megli pred nami pa se je dvigala kopica dimnikov. Pogovorili smo se o vsem mogočem. Koliko je visok bližnji dimnik, če bi prilezel na vrh in podobne stvari. Medtem smo prispeli do tovarne.

V spremstvu inženirja smo odšli po obratu. Najbolj nas je zanimal plavž. Prišli smo ravno v času, ko so delavci spustili železo. Kakor voda je teklo v pripravljene kalupe. Od tam pa ga je potem odnašalo stran. Zanimanja vredna so bila tudi velika dvigala. Nekatera imajo nosilnost do 25 ton, Seveda s tem še ni bilo konec našega obhoda. Tudi šest Siemensovih peči smo si ogledali.

Delavci so bili z nami zelo prijazni. Kar smo jih vprašali, so nam radi razkazali in nas poučili. Žal je bila tisti dan nedelja, zato niso obratovali vsi stroji. Po dobrih dveh urah smo se poslovili od prijaznega vodnika in jo mahnili proti Javorniku. Po ogledu Javornika pa smo se ustavili v bližnji gostilni, da smo si, kakor pravimo, »privezali dušo«. Čez kako uro je naš vlak že sopihal proti Kranju.

Lado Vran

Dopisujte v „Glas Gorenjske“

IVO PORENTA – VOJKO

NA POTI V SVOBODO

3

6. februarja so odšli na pot komandant, načelnik štaba in referent za zveze. Po preteku treh tednov je prešel Savo še ostali štab, samo namestnik komandanta Igor Savski je ostal na starem mestu v pomoč enotam na tem terenu.

Zaradi preizkušene partizanske taktike (hitri premiki in nenadni udarci po sovražniku) Nemci našim silam niso mogli prizadeti občutnih izgub.

Ofenzivnost gorenjskih bataljonov kljub zimi in snegu ni popustila. Napadali so sovražne postojanke, čistili teren in uničevali prometne zveze. Obseg premikov je skoraj neverjeten: danes je bataljon napadel v Poljanski dolini, jutri že pri Bledu, zvečer pod Stolom in zjutraj pri Cer.kljah. Borbenost odreda je z vsakim dnem rasla, sovražnik pa je imel vse večje žrtve. Preveč je bilo sijajnih borb in zmag Gorenjskega odreda, da bi jih lahko v sestavku, ki ima namen samo obnoviti spomine na slavne dni, omenil. In vendar je bilo teh uspehov toliko, da človek nehote pomisli, kako so le Nemci vzdržali.

25. februarja je padel politkomisar prve čete Gubec, štiri dni kasneje pa je komandant I. bataljona, oborožen s puško sam napadel nemško kolono tridesetih mož. Sovražnik je najprej odgovoril z močnim ognjem, kasneje pa se je umaknil, misleč, da je padel v partizansko zasedo.

3

Pomlad.

Spomladi leta 1944, ko so bile že po vsej Jugoslaviji formirane brigade in divizije, je bil položaj na Gorenjskem še vedno tak, da so partizani z golimi rokami odvzemali okupatorju puške in mitraljeze. Ustanovljeni bataljoni so bili v večini primerov še vedno razbiti v četice, ki so stale na braniku domovine. Planinski teren ni dovoljeval prevelike koncentracije enot, ki so se zbrale le ob večjih skupnih akcijah. V prvi polovici meseca marca je odred doživel mnogo večjih in manjših borb, saj je prišel najmanj vsak drugi dan v stik s sovražnikom.

1. marca je kar 80 sovražnikov prodrlo na področje III. bataljona pod Stol. Bataljon je bil prepozno obveščen, da bi Nemce pri napredovanju napadel. Zato jih je pri povratku pričakal na vseh prelazih. Več zased je v dolini Završnice udarilo po sovražniku, ki se je panično razbežal.

8. marca je patrola druge čete I. bataljona napadla pri vasi Breznica na blegaški cesti močne nemške sile. Med ostro in taktično borbo vodeno borbo so jih nagnali v beg. Po prvem presenečenju so se Nemci zbrali in jurišali na položaj maloštevilnih partizanov, ki pa so z vztrajno borbo in izredno hrabrostjo prisilili sovražnika k umiku.

14. marca napade druga minerska četa močno utrjeno hišo priseljenega Nemca Matersdorferja na Lancovem pri Radovljici. Po kratkem boju so hišo zavzeli in pri tem zaplenili en mitraljez in sedem polnih nabojnikov, brzostrelko, puško, pet ročnih granat, devet raket s pištolo in deset zavojčkov municije za pištolo. Istega dne napade tretji vod minerske čete pri Gorjah nemško orožniško patrolo in pri tem ubije štiri Nemce, dva pa rani.

15. marec: Patrola I. bataljona pojačena s člani VOS vdere v močno zastraženo Škofjo Loko, s ciljem, da razbije sestanek belogardističnih organizatorjev, ki so prav ob istem času zborovali. Ob močnih zasedah, postavljenih na Glavnem trgu ter ob blokadi poslopja Gestapa so zasedli zgradbo, kjer so imeli belogardistični organizatorji sestanek. Od dvajset prisotnih belogardističnih kolovodij so jih v borbi ubili devet, sami pa so imeli le enega ranjenega.

16. marca je napadlo II. bataljon v bližini Štefanje gore kakih 160 sovražnih vojakov. Napad je bil taktično zelo dobro zamišljen, saj je bil istočasno izveden z dveh strani in podprt z artilerijo. Bataljon je smelo sprejel borbo in pri tem ubil deset sovražnikov, toda na položaju ni mogel vzdržati vsled vse hujšega topovskega ognja.

21. marca je bila 2. miner. četa obveščena, da sovražnik seli nezaščitene prebivalce vasi Lancovo pri Radovljici. Nemci so pet družin že odpeljali, ko pa so opazili, da se vasi bližajo partizani, so zbežali in ostale, ki so se že pripravljali za internacijo, pustili na domovih. Samo dva dni kasneje napade prva četa I. bataljona kolono graničarjev in belogardistov v Poljanski dolini. Pri vasi Zminec ubije tri sovražnike, jih več rani, ostale pa razkropi in požene čez Soro v gozdove pod Sv. Lovrenc. Tri dni kasneje zažge III. bataljon tovarno verig v Lescah, ki je izdelovala oklopne plošče za nemške tanke, dne 29. marca pa isti bataljon odvije vijake na železniški progi med postajama Lesce—Žirovnica. Vlak, ki je zavozil med prestavljene tračnice se je prevrnil in škoda je bila precejšnja.

Proti koncu meseca je sovražnikova aktivnost prenehala. Ofenzivnost je popustila in nemška komanda se je očitno utrudila. Ta čas so bataljoni izrabili za mobilizacijo in so samo v marcu mobilizirali 845 novih borcev, obenem pa je bilo storjeno vse, da bi se borci po hudih zimskih mesecih čimprej opomogli in pripravili na nove ofenzivne akcije. Moštvo se je zdaj posvetilo teoretičnemu vojaškemu pouku in političnemu študiju. Življenje v v taboriščih je bilo živahno; eni so čistili orožje, drugi spet čitali razno literaturo ali pisali članke za svoje žepne časopise. Tako je tovariš Stane v časopisu mitraljeske čete II. bataljona napisal:

— 28. marec... Sinoči smo dolgo peli v zvezdnato noč...

V šotoru nisem mogel dolgo zaspati. Na dušo mi je legla otožnost, neko daljno, silno hrepenenje. Hrepenenje po svobodni domovini, sreči naših ljudi.

Pozno je že. Na ognju pokajo smrekova drva in me uspavajo.

(Dalje prihodnjič.)

ŠPORT

Jeseniški hokejisti so pripravljeni za državno prvenstvo

Med Mežakljo in Črnim vrhom je zadosti snega in še mnogo več mraza, zato so posebno marljivi in vztrajni pri svojem delu mladi hokejisti, ki so že lansko leto odločno posegli v boj za republiško prvenstvo in Ljubljani resno ogrožali večletni primat. Kljub temu, da igrajo hokej na Jesenicah komaj nekaj let, so v teh letih dosegli lepe rezultate.

Poleti so si sami zgradili umetno drsališče z ledarno. Kljub temu, da ledarna še ne obratuje brezhibno in umetno drsališče še ni v redu — hokejisti niso prekrižali rok. Marljivo so delali in tudi trenirali.

V zadnjih tekmah, ki so bile odigrane v tej sezoni na Jesenicah, so pokazali veliko voljo do zmage in so z vsakim nasprotnikom zaigrali z vso resnostjo. Kljub temu, da proti močnejšim nasprotnikom niso uspeli, igra in tehnika od tekme do tekme napredujeta. Zadnjo igro, ki so jo odigrali proti zagrebški Mladosti, močno ojačeni z najboljšimi igralci Zagreba, so jeseniški hokejisti odigrali v pravem mojstrskem stilu, ki da slutiti, da bodo tudi na bližnjem državnem prvenstvu lahko odlično posegli v boj za najboljša mesta.

Prejšnjo soboto so Jeseničani igrali s »Kladivarjem« iz Celja. To je bila prva hokejska tekma za letošnje državno prvenstvo. Nadvse razveseljivo je, da je mladi Valentar, ki je komaj začel igrati hokej, že kandidat za sestavo drž. hokejske reprezentance. Njemu pa bodo v najbližjem času sledili tudi drugi mladi in veliko obetajoči hokejisti z Jesenic, treba jim je samo več resnosti, hitrosti in tehnike.

V prvih tekmah so Jeseničani že dosegli prve zmage. Sredi Ljubljane so premagali eno najmočnejših moštev v državi »Ljubljano« s sicer tesnim rezultatom, pa vendar zato uspeh ni nič manjši. V drugi tekmi pa so premagali celjskega Kladivarja z 9:0. Jeseničani imajo po prvih tekmah sodeč veliko upanja, da se plasirajo v finale drž. prvenstva, kar bo zanje brez dvoma ogromen uspeh.

Smučanje v Kamniku

Sindikalno športno društvo Kamnik je v nedeljo na prvih smuških tekmah preizkusilo svoje tekmovalce, ki bodo prihodnji teden sodelovali na podzveznem prvenstvu. Odzvalo se jih je lepo število. Pionirji so tekli na 1½ km, mladinci na 5 km, člani pa na 9 km dolgi progi, ki je vodila mimo Košiš in Stolnika v dolino Tunjščice. — Start in cilj sta bila pred kulturnim domom, kar je bilo za tekmovalce zelo ugodno, saj jim je podjetje Kamnik dalo na razpolago zakurjene prostore v svojem domu. Tekmovalci so dobro prebili prvo preizkušnjo, zato upamo, da bodo na tekmah Kamnik častno zastopali. Tudi novo skakalnico so naši skakalci že preizkusili. Otvoritev bo združena z velikimi skakalnimi tekmami 24. t. m. Takrat bo tudi tekmovanje med sindikalnimi podružnicami naših tovarn.

Sankanje - razvedrilo delovnih ljudi

Da bi se sankanje še bolj poživilo in da bi se delovni ljudje še bolj razvedrili, je sindikalna organizacija v Železarni organizirala medobratne sankaške tekme na 3 km dolgi progi iz Rovt do Jesenic. Delavci so se radi in v velikem številu odzvali temu povabilu. Posamezni obrati jeseniške železarne so že imeli sankaške tekme. Vse te tekme so v okviru II. Gorenjskega zimskošportnega tedna. V programu te male gorenjske olimpijade je vsega skupaj preko 80 različnih zimskošportnih disciplin, tekmujejo pionirji, mladinci in mladinke, člani in članice poleg njih pa tudi izredno veliko ljubiteljev snega. Posamezni obrati so dali na sankaške tekme tudi po 100 in več tekmovalcev. Tekmovalci tekmujejo posamič ali v dvoje.

Prvi so imeli svoje sankaške tekme vajenci metalurške šole in slušatelji metalurškega delavskega tehnikuma, za njimi delavci mehanične delavnice, seveda pa niso hoteli zaostati delavci elektropeči, prometa, martinarne, predelovalnih obratov itd. Prav vsi so se hoteli razvedriti na sankanju in pokazati, da ne znajo samo vlivati grodlja in jekla, da ne znajo valjati samo profilov, temveč da znajo tudi tekmovati na sankaških tekmah. Na vseh obratnih sankaških tekmah bo sodelovalo preko 1000 sankačev; vsak obrat je razpisal za zmagovalce lepa praktična darila in nagrade. Tudi poslednji dobe tolažilno darilo, da je veselje in zadovoljstvo večje.

V soboto, dne 16. t. m. bodo najboljši sankači, zmagovalci iz posameznih obratov tekmovali za naslov najboljšega sankača na Gorenjskem.

Združitev smučarjev na Gorenjskem

Smučarji iz Rateč, Martuljka, Kranjske gore in Podkorena so bili vse dosedaj razbiti, vključeni v različne smučarske aktive in društva. V Dolini so prišli do spoznanja, da bodo le enotni in združeni v enem močnem smučarskem društvu lahko pokazali kaj znajo in kaj premorejo. Zato so preteklo nedeljo sklicali sestanek, na katerem so se pogovorili o vseh težavah, ki so do sedaj hromile uspešno delo smučarjev. Zato so ustanovili enotno smučarsko društvo «Planica».

V Planici na skakalnici, v dolini Tamarja in v strminah pod Jalovcem, na Vitrancu in Bukovniku, v Krnici in na Vršiču so odlični tereni za uspešno gojenje vseh panog zimskega športa. Smučarji iz Rateč, Podkorena, Kranjske gore in Martuljka so strnili svoje vrste z željo, da bodo prav kmalu odločno posegli v boj na vseh smučarskih prireditvah. Ako bodo temu preporodu smučarjev v zgornji Savski dolini naklonjeni tudi oblastni forumi in množične organizacije, uspehi prav gotovo ne bodo izostali. Prepričani smo, da bodo smučarji z delom in uspehi že v prvem letu dokazali, da je bila fuzija potrebna in da so vredni pomoči.

V Kranju bo kmalu novo strelišče

Zakaj je strelstvo v Kranju tako šibko in neorganizirano prav v zadnjih mesecih, je lahko ugotoviti, saj odbor SD »Ivo Slavec-Jokl« Kranj skoraj celo leto ni imel svoje seje, niti ni pokazal najmanjšega zanimanja za člane, ki smo samo plačevali članarino. Temu bo treba napraviti konec!

Prav zaradi tega se je na pobudo tov. Tineta Kokalja, Franca Likozarja in še večjega števila dobrih in aktivnih strelcev formiral odbor z nalogo, da poživi delo v strelski organizaciji in uredi zgraditev potrebnega strelišča.

Novi odbor je resno prijel za delo, saj so vse predpriprave v teku. Poudariti je treba, da so oblastni organi nudili veliko pomoč in zagotovili finančna sredstva za zgraditev novega strelišča.

Odbor je na svoji seji razpravljal o reorganizaciji SD »Ivo Slavec-Jokl«. Ustanovili bodo samostojne strelske družine. Novoustanovljene SD bodo v začetku leta 1954 izvolile mestno vodstvo, ki bo nadaljnji organizator strelstva.

Ob občnih zborih gasilskih društev

Gasilci stopajo v novo leto 1954 s pripravami na občne zbore svojih osnovnih organizacij, ki so letos precej obsečne. Triletna mandatna doba sedanjih odborov je pretekla in volili bodo tudi nova vodstva. To je za organizacijo izredno pomemben dogodek. Ob tej priliki želim pokazati na te zbore s splošne družbeno - politične strani. Organizacija prostovoljnega gasilstva ima posebno v našem okraju močno tradicijo. To pomeni, da je ta organizacija ves čas svojega obstoja morala izpolnjevati svojo osnovno nalogo, morala je služiti ljudstvu, če se je hotela obdržati. Ta zgodovina pa ni vedno samo bela, v premnogih organizacijah je dolga leta tudi zelo črna in žalostna. Borba za oblast, nihanje med vaškimi mogotci in služba interesom klerikalizma so pojavi, ki to zgodovino kažejo tudi z druge strani. Toda vedno se je pokazalo, da je resnični gasilec pristaš svoje organizacije zaradi pripravljenosti, pomagati bližnjemu v največji sili. Taki ljudje so ustvarili lik gasilca, ustvarili so temelj naši organizaciji.

Večina našega predvojnega članstva je sodelovala v vseljudski borbi za osvoboditev domovine. Po osvoboditvi so bili zabeleženi sijajni uspehi naše organizacije. Spomnimo se na I. gasilski festival kranjskega okraja v letu 1951 in druge uspele nastope. Gasilci so pokazali svojo zavest ob vseh akcijah naših množičnih organizacij.

Ponovno moram poudariti, da je dolžnost gasilcev tudi, da povedo svoje probleme in se ne ustrašijo kritike. Dolžnost organizacij SZDL pa je, da vodijo račune o delu in politični aktivnosti društev. To nas mora nujno pripeljati do tega, da gasilci ne bodo s peterokrakimi zvezdami na kapah hodili v cerkev in tudi drugače prirejali razne blagoslovitve brizgaln in podobno. Tudi iz svojih domov naj društva odstranijo napise, ki nimajo nič skupnega s stvarnim življenjem in delom naše organizacije. Res je, da so taki primeri več ali manj osamljeni, vendar je treba vedeti, da sovražnik na temelju svoje parole o nepolitičnosti gasilskih organizacij še vedno skuša tu in tam kovati svoj kapital, četudi z minimalnim uspehom.

Naloge množičnih organizacij so letos še prav posebno važne, ker se bodo vsepovsod volili novi upravni odbori in drugi društveni organi. Gre za bodoča tri leta in ne smo nam biti vseeno, kdo bo vodil društva. To poudarjam zaradi tega, ker marsikje zopet razmišljajo, kje bi dobili veljaka, ki bi zaradi svojega posebnega nastopa ali premoženja lahko postal predsednik društva. Drugje prehajajo v staro napako, naj bodo izvoljeni kar »ta stari«, tretji pa ne pustijo naprej mladim izšolanim kadrom. Mi vsi si moramo zato prizadevati, da vodstvo naših društev ne bo prišlo nikjer v roke »imenitnejšim«, temveč, da se bodo volili predsedniki samo po stvarno dokazanem delu, po ugledu zaradi delovnih uspehov, delovne volje in naprednih stremljenj. Na poveljniška mesta pa naj pridejo ljudje, ki so zanje sposobni. Mi imamo danes izšolane kadre in ti so prvi poklicani delati na teh mestih. Gasilstvo se razvija, uvajajo se nova sredstva za gašenje, ki jih nudi moderna tehnika, zato mora biti vsak gasilec v prvi vrsti mojster svojega orodja, svoje opreme. Zato tudi volitve po tradiciji niso več v interesu organizacije.

(Konec prihodnjič.)

Radio Ljubljana

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.35, 7.25 (ob nedeljah samo ob 7.00), 12.30, 15.00, 19.00 in 22.00. Od 16. do vključno 22. januarja boste med drugim slišali tudi tele oddaje.

V soboto, 16. jan. ob 7.00 je na sporedu oddaja za gospodinje, ob 13.00 oddaja o novih filmih, ob 15.30 nekaj za pionirje, ob 17.30 Z mikrofonom sredi življenja in dogodkov in ob 20. pisan sobotni večer.

V nedeljo, 17. jan.: ob 8.00 boste slišali zanimivosti o Gorenjskem zimsko-športnem tednu, ob 9.00 literarno glasbeno oddajo: Zima v svetovni liriki in ob 11.00 pravljice, ki jih pripoveduje Manica Komanova. Ob 13.00 je oddaja za naše kmetovalce, sledi oddaja za žene ob 13.15, ob 13.25 Želeli ste — poslušajte in ob 15.45 vas bodo zabavali kmečki pevci in godci. Ob 16.25 je na sporedu zabavna in filmska glasba, ob 18.00 radijska reportaža: Pri izdelovalcih eteričnih olj, in ob 19.30 zabavna glasba.

V ponedeljek, 18. jan.: ob 7. oddaja za gospodinje, ob 13. pogovor s pionirji, ob 13.50 kulturni pregled in ob 16. melodije iz opernega sveta. Zabavna glasba je na sporedu ob 17.10, ob 18.40 poje mladinski zbor III. gimnazije iz Kranja in ob 20.00 je na sporedu predavanje Leva Modica: Morala in filozofija. Ob 20.15 boste slišali peti abonmajski koncert orkestra Slovenske filharmonije (prenos iz velike filharmonične dvorane v Ljubljani).

V torek, 19. jan.: ob 7. kmetijski nasveti, ob 13.00 modne novosti, ob 14.00 zabavna glasba, ob 17.10 pojo pred mikrofonom Štirje fantje in Vaški kvintet, ki jih spremlja harmonikar Slavko Avsenek. Ob 20.00 je na sporedu oddaja Okno v svet, ob 21.00 pa literarno esejistična oddaja: Sodobna švicarska proza.

V sredo, 20. jan.: ob 7.00 so na programu odgovori gospodinjam, ob 12.00 opoldanski koncert, ob 13.00 prispevki z obiskov pri pionirjih in ob 15.00 znane orkestralne skladbe. Za dobro voljo vam bodo ob 17.10 peli in igrali naši priljubljeni pevci in ansambli. Zdravstvene nasvete poslušajte ob 17.50, zunanjepolitič. feljton pa ob 18.30. Ob 20.00 je na sporedu radijska igra — Ernest Hemingway: Peta kolona in ob 22.35 igrajo moderni plesni orkestri.

V četrtek, 21. jan.: ob 6.15 Kam bomo šli na izlet, ob 7.00 nasveti gospodinjam, ob 12.00 lahka in zabavna glasba, ob 13.15 pa odlomki iz opernih baletov. Sportno predavanje o naših trenerjih boste slišali ob 13.50, ob 14.00 pesmi in plese naših narodov, ob 14.40 zabavne melodije in ob 15.30 Cicibanom dober dan. Ženam je namenjena oddaja ob 17.30, ob 20.10 boste slišali večerni simfonični koncert in ob 22.15 plesno glasbo ljubljanskega plesnega sekseta.

V petek, 22. jan.: ob 7.00 so v programu nasveti kmetovalcem, ob 13.00 glasbena oddaja za pionirje in ob 13.15 pester spored slovenske narodne glasbe. Godba na pihala Ljubljanske garnizije igra ob 14.40 pod vodstvom kapetana Jožeta Bruna. Ob 15.30 boste slišali operetne melodije, ob 16.00 pa predavanje radijske univerze: Uganka minojske pisave rešena. Ob 17.50 je oddaja za pionirje, ob 18.30 kulturni pregled, ob 20.00 tedenski zunanjepolitični pregled, ob 20.15 Pesmi zimskih noči (glasbena oddaja z recitacijami) in ob 21.00 Svet v satiri in humorju — Miroslav Krleža: Otroštvo v Agramu.

GASILSKI KOTIČEK

Vsem prostovoljnim gasilskim društvom

OBČNI ZBORI:

Po sklepu štaba brigade in odobrenju sektorskih konferenc bodo občni zbori:

24. januarja 1954 ob 9. uri pri PGD: Sorica, Zalilog, Železniki, Rudno, Poljane, Gorenja vas, Hotavlje, Sv. Ana, Sv. Katarina, Predilnica Tržič, Lučine.

24. januarja 1954 ob 14. uri PGD: Selca, Bukovica, Stara Loka, Virmaše, Zminec, Trebija, Dobračevo, Žiri, Tržiška Bistrica, Leše, Kovor.

31. januarja 1954 ob 9. uri PGD: Zalog, Lahovče, Zg. Brnik, Sp. Brnik, Jezersko, Kokra, Visoko, Primskovo, Križe, LIO, RUNO, Podbrezje.

31. januarja 1954 ob 13. uri PGD: Britof, Predoslje, Suha, Preddvor.

31. januarja 1954 ob 14. uri PGD: Cerklje, Olševek, Velesovo, Luže, Duplje, Žeje, Bistrica, Kokrica.

7. februarja 1954 ob 8. uri PGD: Zapoge, Smlednik, Trboje, Voglje.

7. februarja 1954 ob 9. uri POD: Golnik, Goriče, Trstenik, Gradis Škofja Loka, Godešič, Žabnica, Besnica.

7. februarja 1954 ob 14. uri PGD: Voklo, Prebačevo, Šenčur, Srednja vas, Sv. Neža, Bitnje, Stražišče, Breg, Mavčiče, Podblica, Sv. Jošt.

PGD, ki imajo svoje občne zbore na delavnik, niso navedena v seznamu.

Na pomoč!

Sekretar: Rotar Metod — Predsednik: Bizjak Viktor

OBJAVE • SPOREDI • OGLASI

DEŽURNA SLUŽBA

Dežurno zdravniško službo na območju obč. ljudskega odbora mestne občine Jesenice ima od 15. do 22. jan. dr. Rosenstein Stanka. — Obiski na dom naj se javijo najkasneje do 18. ure. Po tej uri bo zdravnik obiskoval le bolnike s težjimi poškodbami.

GLEDALIŠČE

Prešernovo gledališče Kranj

Nedelja, 17. jan. ob 16. uri — Grimm-Škufca: Trnuljčica. — Izven.

Sreda, 20. jan. ob 16. uri — Grimm-Škufca: Trnuljčica. — Izven.

Petek, 22. jan. ob 16. uri — Grimm-Škufca: Trnuljčica. — Izven.

KINO

Kino »Storžič«, Kranj: od 14. do 18. januarja ameriški film »Zločin v Nevadi«. 18. januarja italijanski film »Kako sem odkril Ameriko«, od 19. do 24. januarja amer. barvni film »Ivanhoe«. Predstave ob delavnikih ob 16., 18. in 20. uri, ob nedeljah ob 14., 16., 18. in 20. uri. Matineji v nedeljo, 24. januarja ob 8.30 uri »Ivanhoe«, ob 10. uri »Pet prstov«.

Kino »Svoboda«, Stražišče: 16. in 17. januarja ital. film »Kako sem odkril Ameriko«. Predstave v soboto ob 18. in 20 uri, v nedeljo ob 14., 16., 18. in 20. uri. Matineja v nedeljo, 17. januarja ob 10. uri angl. film »Ring«. 20. januarja amer. barvni film »Ivanhoe«. Predstave ob 17. in 19. uri.

Kino Zadružnik, Primskovo: 16. in 17. januarja angl. film »Ring«. Predstave v soboto ob 19. uri, v nedeljo ob 15., 17. in 19. uri.

Kino »Triglav«, Cerklje: 14. januarja amer. film »Ob veliki ločnici«; predstave ob 18. in 20. uri. 15. januarja italijanski film »Kako sem odkril Ameriko«; predstave ob 18. in 20. uri. 16. in 17. januarja ameriški film »Veliki valček«; predstave v soboto ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 15., 17. in 19. uri. 20. januarja angl. film »Pet prstov«; predstave ob 18. in 20. uri.

Kino »Radio«, Jesenice: od 15. do 18. januarja amer. film »Plavajoče gledališče«, od 19. do 21. januarja amer. film »Trinajsto pismo«. Predstave vsak dan ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri. Vsako nedeljo dopoldan je matineja ob 10. uri, cena za odrasle 20 din — za otroke 10 din. Opozarjamo obiskovalce, da ne pripeljejo otrok k večernim predstavam in k tistim, ki so zabranjene mladini.

Že danes opozarjamo Jeseničane, da bo od 30. januarja od 3. februarja kino »Radio« predvajal slovenski film »Vesna«. Predstave bodo vsak dan ob 16., 18. in 20. uri, predprodaja vestopnic pa vsako dopoldne od 9. do 11. ure in popoldne dve uri pred predstavo.

Kino »Plavž«, Jesenice: od 15. do 18. januarja ameriški film »Krvna osveta«. Od 19. do 21. ameriški film »Ob veliki ločnici«. — Predstave vsak dan ob 18. uri, v sredo in soboto ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri. Vsako nedeljo dopoldne matineja ob 10. uri. Cena za odrasle din 20, za otroke 10 din. Opozarjamo obiskovalce, da ne pripeljejo otrok k večernim predstavam in k tistim, ki so zabranjene mladini.

Kino Kor. Bela — Javornik: od 15. do 17. januarja ameriški film »Hiša na 92. cesti«. Predstave v petek in soboto ob 17. in 19. uri, v nedeljo ob 10., 17. in 19. uri. Cena za mladinske predstave za odrasle je 20 din, za mladino 10 din. Opozarjamo obiskovalce, da ne pripeljejo otrok k večernim predstavam in k tistim, ki so mladini zabranjene.

MALI OGLASI

Denarnico, izgubljeno na vlaku iz Ljubljane v Tržič 13. I. 1954, prosim, vrniti na upravo lista.

Prodam 6 metrov suhih bukovih drv. — Jakob Cotelj, Leše 11 pod Šporn.

Prodam posteljo in nočno omarico za din 3.500. — Huje 4.

Smuči in sanke kupite najugodneje pri Dolenc, kolarstvo, Stražišče 94.

Prodam dobro ohranjen klavir. Jože Semen, Kranj, Tomšičeva 21.

Prodam moderno kombinirano kuhinjsko pohištvo in moško športno kolo. Naslov v upr. lista.

Tehtnico, tri kilogramsko na reguliranje — brez uteži, prodam. Naslov v upravi lista.

Za vodstvo potovalnega urada **iščemo** sposobnega uslužbenca z znanjem vsaj dveh tujih jezikov. Istočasno bo opravljal tudi posle tajnika Turističnega društva.

Pogoji ugodni. Pismene ponudbe poslati na Turistično društvo Kranj.

OBJAVI

Vsi zasebni davčni zavezanci, ki so imeli v letu 1953 kakršnekoli dohodke iz obrti, od zgradb ali zemlje, iz poklicev in imovinskih predmetov ali pravic, so dolžni, da najkasneje do 31. januarja 1954 vložijo davčno prijavo z vsemi potrebnimi prilogami, iz katerih mora biti razvidna večina prometa in tistega dohodka v letu 1953.

Kmečka gospodarstva ne vlagajo prijav.

Vse davčne zavezance, s predvsem obrtnike opozarjamo, da prijave v vseh rubrikah točno izpolnijo ter posebej izkažejo število tuje delovne sile. Zavajence je navesti leto njihove učne dobe.

Takšni obrazci se dobe na LOMO, upravi za dohodke, soba št. 11 in se izpolnjene ravno tam oddaja.

Ljudski odbor meste občine Jesenice,
Oddelek za gospodarstvo

*

Uprava za ceste LRS — Tehnična sekcija Ljubljana, razpisuje službena mesta stalnih cestarjev na sledečih cestnih odsekih:

Na cesti
II/328 ods. štev. 6 Hotič od km 19.750 — km 22.250;
II/315 ods. štev. 15 Bohinj od km 38.000 — km 40.700;
II/315 ods. štev. 5 Soteska od km 12.000 — km 14.500;
I/1 ods. štev. 26 Jesenice od km 868.500 — km 872.500;
II/315 ods. štev. 1 Lesce-Bled od km 0.000 — km 3.500;
II/301 od. štev. 4 Vršič od km 9.000 — km 11.650.

Interesenti morajo izpolnjevati naslednje pogoje: odslužen vojaški rok, starost ne nad 35 let, izobrazba dovršena osnovna šola, zaželena izobrazba v zidarski, tesarski ali sorodni stroki.

Prošnje je vložiti do 31. januarja 1954 pri Upravi za ceste LRS, Tehnični sekciji Ljubljana — Parmova 33.

ZAHVALA

Po dolgi in mučni bolezni je umrla tov. **Marija Rudež,** žena upokojenca, stara 63 let, članica AFŽ. Bila je dobra žena in mati, ter skromna gospodinja.

Žalujoči ostali soprog **Ignac,** hči Iva, sinova Drago in **Anton,** zet Ciril in snaha **Minka,** kateri se zahvaljujejo za podarjene vence in obilno izkazano spoštovanje pokojnici.

Slava ji!

Zahvaljujem se komandantu LM Podnart, ki je zasledil najditelja moje denarnice v nedeljo, 10. januarja na postaji v Kranju in sem dobil vse v najlepšem redu nazaj. — Jože Tursič, Kranj, Savski breg 8.

Smučarski dom na Joštu

845 m nad morjem; uro in pol iz Kranja! Idealna smučišča za začetnike in vrhunske tekmovalce. - Penzion. - Nizke cene!

PRIDITE, NE BO VAM ŽAL!

Po "Velikem" še "Mali diktator"

Chaplin bo snemal filmsko satiro o ameriškem senatorju Mc Carthyju

Popolnoma siv, globoko v sedmem desetletju svojega življenja, Charlie Chaplin po svojem videzu danes kar malo ne spominja na onega Charlija, ki se ga vsi spominjajo. Veliki umetnik je bil izgnan iz države, v kateri je desetletja delal, prisiljen da proda atelje, v katerem je ustvaril svoja velika dela in hišo, v kateri je živel. Izgubil je hrabrost in postal človeška razvalina. Tak vsaj je videz, ki pa nas vara. Bolj vesel kot kdajkoli, poln življenjske sile se Charlie Chaplin pripravlja na snemanje novega filma, v katerem bo prikazal glavnega iniciatorja borbe proti vsakomur in vsemu, kar je naprednega v Združenih državah Amerike. Prikazal bo posrednega povzročitelja njegovega izgona — senatorja Mc Carthyja.

Charlie Chaplin

Naslov »Mali diktator«, ki ga je Chaplin izbral za svoj novi film, ni prav nič slučajen. Niti ga ni izbral zaradi tega, ker je pred njim ustvaril film »Veliki diktator«. Prav ta naslov najbolje prikaže duševnega Pigmejca, ki je strah in trepet Amerike, ki si domišlja, da bo morda na sledečih volitvah kandidiral za predsednika ZDA.

Morilski smeh

Med željami in njihovo uresničitvijo je velika razdalja. »Če še bolj dokazujete, da neki človek nima prav, še vedno jih bo dovolj ostalo, ki mu bodo verjeli; če pa ga osmešite, ga boste najhitreje ugonobili«, tako je nekoč zapisal Chaplin. Veliki mojster satire in smeha je izbral ta način, da onemogoči Mc Carthyja. Kako izgledajo žrtve Chaplinove satire, nam pač najbolje prikaže »Veliki diktator«. Že sama vest, da je Chaplin pričel pripravljati snemanje tega filma v Angliji, je povzročila v Mc Carthyjevem taboru veliko zmešnjavo, v demokratični javnosti pa prisrčno zadovoljstvo. Neki publicist je zapisal: »V Ameriki se je večkrat dogodilo, da so kandidati na volitvah zmagali kljub temu, da so volivci vedeli, da so vmešani v politično korupcijo in drugā nepoštena dejanja. Dogodilo pa se je tudi to, da so pošteni kandidati na volitvah izgubili, ker so imeli neke lastnosti, ki so bile volivcem s m e š n e. Da bo Mc Carthy postal v »Malem diktatorju« prav po chaplinovsko osmešen, za to nam je garancija ime velikega umetnika.

Orson Wells v drugem taboru?

Od ljudi, ki so v nesreči, pričakujemo najmanj to, da so solidarni. Oba, Charlie Chaplin in Orson Wels sta zaradi istih ljudi postala v Hollywoodu nemogoča. Obadva se potikata po svetu, daleč od filmske metropole. Oba sta velika umetnika in nobenemu ni potrebno, da se kiti s perjem drugega. Pa je prišlo drugače. Orson je dal nekemu francoskemu novinarju izjavo, ki je izzvala veliko iznenadenje.

Že pred časom so zavistneži širili mnenje, da Chaplin »vzame idejo za svoje filme kjerkoli jo doseže«. Vendar mu do sedaj še nihče ni očital, da je plagiator. Izjava Welsa, kljub temu, da je dovolj nejasna, je le toliko prozorna, da vemo, kaj Wels Chaplinu očita. Wels trdi, da je ideja za nekaj let star Chaplinov film «Gospod Verdy« njegova. Chaplin mu je obljubil, da bo na glavi filma napisal Welsovo avtorstvo, vendar te svoje obljube ni držal. Ko pa je kritika sprejela ta film z nezadovoljstvom, pa je Chaplin postavil Welsovo ime v film.

Težko je razumljivo, komu služi ta Welsov napad na Chaplina v tem trenutku, dolga leta po tem, ko je film »Gospod Verdy« bil prvič predvajan. Očitno je, da je napad preračunan, da diskreditira Chaplina v trenutku, ko se pripravlja na veliko akcijo. Wels je imel ogromno časa, da objavi svoje zahteve, vendar tega ni storil. Med svoje napade na Chaplina pa seveda meša pohvale in izraze »iskrenega spoštovanja«, ki pa so zelo neprepričljivi.

Najnevarnejše pa je prišlo na koncu. Med svojimi zmešanimi izjavami francoskemu novinarju je Wels kar mimogrede obsodil Chaplina, da je norec! To pa je bilo tudi novinarju, ki so mu znani Welsovi ekscentrični napadi, preveč. Kar naravnost ga je vprašal: »Ali niste tudi vi norec?» »Na tem svetu se ne da nič resnega napraviti brez zrna norosti«, je po dolgem molčanju odgovoril Wels, prizadet od novinarjevega vprašanja.

Zgodovina filma je že povedala svojo sodbo o Chaplinu in Welsu, zato je malo verjetno, da je napad na Chaplina sprožil duševno uravnovešen človek in to ravno v trenutku, ko se Chaplin pripravlja, da z novim filmom zada udarec tam, kjer je potreben. Pri tem ne smemo pozabiti, da sta i Chaplin i Wels vsaj do sedaj imela iste nasprotnike.

ZANIMIVOSTI

OSEMLETNI REŠITELJ

Michael Cheasman, osemletni deček iz nekega mesteca v Angliji, je zapazil v stanovanju ogenj. Kljub temu, da je plamen zajel že skoraj celo stanovanje, je vendar iz plamenov rešil najprej svojega brata Billa in nato še osemnajstmesečno sestrico Lindo. Potem pa je tekel k sosedom po pomoč. Ljudem je uspelo ogenj lokalizirati, nato pa so gasilci preprečili nadaljnjo škodo. Šele potem je mladi Mihael šel v bolnico, da so mu obvezali opečene roke.

ŠVEDSKI ŠKOF OBSOJEN

Škofa švedske državne cerkve Adolfa Viktorja Helenderja je sodišče v Upsali proglasilo za krivega zaradi klevetanja svojih kolegov. Zaradi tega je bil zamenjan s svojega položaja. V preiskavi in na obravnavi so kot dokaz pokazali klevetniška pisma, ki jih je bivši škof pisal proti svojim kolegom — kandidatom za škofa. Na ta način je hotel preprečiti njihovo izvolitev. Pisma je pisal na pisalnem stroju, ki ga je kasneje, da bi zabrisal sled, popolnoma uničil. Ta škandal, ki ga je povzročil visok cerkven dostojanstvenik, je sprožil na Švedskem pravo senzacijo. Helender je bil profesor praktične teologije na univerzi v Upsali.

ROJSTVO SPAČKA V BRAZILIJI

Po vesteh pariškega »Combata«, je sredi decembra v Bello Horizonte neka Braziljanka rodila spačka, ženskega spola, ki ima dve glavi, tri noge in štiri roke. Novorojenček je pod stalnim zdravniškim nadzorstvom v bolnici Sao Vicente.

Z radijskim pregledom so ugotovili, da ima spaček dve srci in dva dihalna sistema in samo en sistem za prebavo. Mati tega deteta, Heralda Franciska de Jesus je stara 25 let. Pred tem je že rodila štiri normalne otroke.

PRI NAS NA PLATNU

IVANHOE

Film, izdelan po romanu W. Scotta prikazuje Anglijo v 13. stoletju. Režiser Richard Thorpe je za glavne vloge izbral Roberta Taylorja, Elisabeth Taylor, Joan Fonten in Georga Sandersa. Film je živ prikaz borbe med Normani in Saksonci za nadoblast na otoku.

Vitez Ivanhoe (Robert Taylor) zbira denar, da bi odkupil kralja Richarda Levjesrčnega, ki je padel v ujetništvo avstrijskega cesarja Leopolda, medtem ko se je vračal iz križarske vojne. Vdanost Ivanhoeja kralju Richardu, njegova ljubezen do saksonske princese lady Roven (Joan Fonten) in prijateljstvo z lepo Judinjo Rebeko (Elisabeth Taylor), privedejo Ivanhoeja v nasprotje s princem Ivanom. Proglasijo ga za odpadnika. Ivanhoe mora bežati, skrije se v gozdove. Večkrat se spusti v boj z objestnimi normanskimi plemiči. Končno pregnanemu vitezu uspe, da osvobodi svojega kralja Richarda in mu vrne prestol. Prav tako reši lepo Rebeko ječe, sebi pa pridobi ljubljeno Roveno.

Film je posnet v tehnikolorju ter je poln lepih in napetih prizorov, ki kažejo srednjeveške viteške turnirje ter napad in zavzetje gradu Terkwilstonea v Angliji.

Prizor iz filma »Ivanhoe«

SKRIVNOSTNO ŽIVLJENJE WALTERJA MITTYJA

Iz vrste ameriških komedij s priljubljenim komikom Deny Keyem, je to prvi film, ki ga gleda tudi naša publika.

W. Mitty je sodelavec založniškega podjetja. Kljub temu, da je njegovo življenje težko, je velik sanjač. Enkrat je pomorski kapetan, ki se bori s tajfunom, drugič slavni kirurg, pa letalec, ki sestreljuje nacistična letala kot zajce. Tudi propadli kvartopirec z Missisipija je. Poleg sebe si vedno predstavlja lepo plavolasko, ki jo enkrat resnično sreča na ulici. Zaradi nje se zaplete v neko skrivnostno afero. Njenemu stricu so ukradli dragocen nakit in Mitty postane središče napetih dogodivščin. Vržejo ga skozi okno, napadajo ga, aretirajo itd. Njegova družina misli, da je nenormalen in mati ga pelje k zdravniku — psihiatru. Vsi mu pripovedujejo, da so vsi doživljaji plod njegove fantazije. Pohiteti želijo z njegovo poroko.

TRINAJSTO PISMO

Ameriški film o tajinstvenih pismih, ki jih dobivata žena kanadskega zdravnika Lorana in angleški zdravnik Pearson. V teh pismih jima nekdo grozi zaradi tajne ljubezni. Anonimna pisma dobivajo tudi drugi prebivalci majhnega kanadskega mesteca, kjer biva Loran s svojo ženo. V pismu, naslovljenem nekemu bivšemu vojaku, mu neznani pisec zagotavlja, da ima raka. Ves obupan napravi vojak samomor.

Njegova mati začne iskati pisca vse pogostejših pisem. Po dolgih perepetijah ga končno najde.

V svetu filmskih zvezd

ZAČETEK KONCA?

V filmskih krogih je vest, da bo Bette Davis, ena največjih igralk na svetu, nastopila v filmu z Divjega zapada »Veliki kazino«, izzvala veliko začudenje. Kaj je privedlo umetnico, da bo nastopila v »kavbojki«, še ni znano. Naj ta odločitev pomeni začetek konca slavne poti?

INGRID BERGMAN NA ODRU

Dramska premiera »Devica Orleanska na grmadi« je bila triumf umetnice Ingrid Bergman. Po končani predstavi je publika veliko igralko enajstkrat poklicala pred zastor. Italijanski kritiki so pred premiero (ki je bila v Neaplju) pisali o Ingrid Bergman s precejšnjo rezerviranostjo. Niso verjeli, da bo uspela tudi na odru. Po premieri pa so tekmovali, kdo ji bo zapel večjo slavo. Sama je izjavila, da je bila predstava »Device Orleanske« višek njene umetniške kariere.

BING CROSBY SE POSLAVLJA

Niti uspeh njegovih najnovejših filmov »Pot na mesec« in »Beli božič« ne bosta preprečila njegovega slovesa od umetniške poti. Poznani igralec in pevec bo snemal samo še en film, svojo biografijo. V tem filmu bo pel vse svoje najboljše pesmi od »Kubanakana« do arije iz »Poti na mesec«. Nato pa bo vzel slovo.

JIN KELLY JE NAŠEL SODELAVCA

Junak »Amerikanca v Parizu« Jin Kelly trdi, da je našel nekega »genialnega« igralca, ki ga bo vzel za svojega partnerja v prihodnjih filmih. Mlademu umetniku so že zaupali glavno vlogo v baletnem filmu »Vabilo na ples«.

LEPOTICE NOČI

V kratkem bomo gledali duhovito francosko satiro na človeške slabosti »Lepotice noči«, ki jo je režiral poznani francoski režiser Rene Clair. Film nam prikazuje povest siromašnega komponista, ki živi v malem provincejskem mestecu v Franciji.

Končno spozna, da je le najlepše danes. — V glavnih vlogah nastopajo: Gerarde Philippe, Martine Carol, Gina Lollobrigida in Magali Vendeuil.

Ljudje po svetu

7083 vzrokov bede

Republika Filipini in njen ekonomski in politični razvoj

Na 7083 otokih, od katerih jih je samo 766 večjih od 2 kvadratnih kilometrov, se v jugovzhodnem delu Pacifika, nedaleč od Formoze in južnega dela kontinentalne Kitajske, razteza republika Filipini. Skupna površina države je 300.000 kvadratnih kilometrov, ima pa okrog 20 milijonov prebivalcev, ki so večinoma malajskega porekla.

Filipine je Evropi odkril Magellan, — znani »morski popotnik« 16. stoletja, po rodu Portugalec, v španski službi, ko se je 16. marca 1521. leta izkrcal na Lamasau, enem izmed mnogih otokov filipinskega arhipelaga.

Od takrat, pa vse do 1898. leta so bili Filipini pod špansko oblastjo. Po porazu v ameriško-španski vojni pa se je morala Španija odreči Filipinom v korist ZDA.

Neodvisna država so postali Filipini šele 1946. leta. Republika je dobila predsednika, ki se voli vsaka 4 leta in zakonodajni organ — Kongres z dvema domovoma, Senatom in Predstavniškim domom.

Čeprav so Filipini formalno neodvisna država in članica Organizacije združenih narodov, so v ekonomskem in političnem pogledu zelo odvisni od Združenih držav Amerike. Odkar obstoja Organizacija združenih narodov, se še ni primerilo, da bi filipinska delegacija glasovala proti kakršnemukoli ameriškemu predlogu. Ekonomsko odvisnost pa najbolje ilustrira dejstvo, da je 80 odstotkov vsega filipinskega izvoza in uvoza v ameriških rokah, filipinska vlada pa je velik dolžnik Združenim državam, ki jo zalagajo z občutnimi krediti.

Zato so Filipini kljub svojemu naravnemu bogastvu zelo revna dežela z močnimi ostanki kolonialnega gospodarstva, urejenega pač tako, kot to prija ameriškim trgovcem.

Velike zaloge železne rude in barvnih kovin (bakra, cinka in svinca) se sploh ne izkoriščajo. Tudi gozdovi, s katerimi je pokrite 57 odstotkov celotne površine, se zelo malo izkoriščajo, čeprav prevladuje v njih izredno dragocen mahagonijev les, ki bi lahko zagotovil Filipincem velike dohodke.

Največji del narodnega dohodka daje poljedelstvo. Vendar tudi v poljedelstvu niso izkoriščene vse možnosti. Več kot 26 odstotkov zemlje leži neobdelane, čeprav bi se dala prav dobro obdelati, tako da je od celotne površine Filipinov obdelane le 10,3 odstotka zemlje.

Za poljedelstvo je značilen plantažni način obdelovanja. Proizvajajo predvsem sladkorni trs, kopro in konopljo. Na plantažah izkorišča ceneno delovno silo domačin — veleposestnik. V rokah veleposestnikov je skoncentrirane večina obdelovalne zemlje, medtem ko malih kmetov skoraj ni, razen zakupnikov.

Položaj delovnega človeka pa slabša še cvetoča korupcija Čangkajškovega tipa. Nek angleški reporter, ki je obiskal Filipine, pravi takole:

»Kljub gostoljubnosti Filipincev je pot z letalom v Manilo (glavno mesto Filipinov) neprijetna in nevarna, zaradi megle in monsumskih vetrov. Zato ste srečni, ko stopite na manilskem letališču spet na trdna tla. Toda že 5 minut po tem si spet želite, da bi kljub nevarnostim kar odleteli, kajti cela truma carinikov se zažene na vas in vašo prtljago. Vsak po svoje pregleduje, zapisuje, carini. Toda ravno v pravem času pride vaš prijatelj, stopi k šefu carinske službe, mu stisne v roko nekaj denarja in — glej čudo — pregled je takoj končan in carine vam sploh plačati ni treba. Da, prav tako je bilo tudi v Šanghaju v Kuomintanških časih. Po nekaj dneh bivanja v Manili sem spoznal, da so se čangkajškove metode tu zelo udomačile.«

Kako v takih razmerah živi navaden človek, si je kaj lahko predstavljati. Da bo predstava jasnejša, si oglejmo še malo Manilo. Na eni strani največje razkošje, na drugi največja beda. V centru prostorne vile, z neštetimi saloni, sprejemnicami, jedilnicami itd., v predmestjih (Tondo, Ermita, Binongo itd.) pa borne, iz bencinskih sodov in bambusovih palic napravljene kolibe, v katerih se stiska tudi do 20 ljudi. Senator Avelino ima v neki manilski banki vloženih pol milijona dolarjev, zaposlen delavec pa zasluži v najboljšem primeru 15 dolarjev na mesec. Zaposlen poudarjam zato, ker je običajno okrog 40 odstotkov vseh delavcev nezaposlenih.

Tako je po vseh mestih in naseljih. Morda še slabše.

Da s takim stanjem nihče, razen peščice izkoriščevalcev, ni zadovoljen, je razumljivo. To se je pokazalo tudi na predsedniških volitvah v novembru 53, ko je dosedanji predsednik republikanec Kirino moral odstopiti svoj položaj z ogromno večino izvoljenemu nacionalistu Masajsaju. Kakšna bo bilanca njegovega štiriletnega dela se sicer ne ve, toda po njegovem notranjem in zunanjepolitičnem programu sodeč, si nihče ne more obetati bistvenega izboljšanja položaja.

Udobne pletene copate

LAHKO NAPRAVIMO SAME

Zjutraj, ko vstanemo, bomo toplih volnenih copat posebno vesele. Če jih spletemo par, se nam bo to delo dobro obrestovalo, ves dan nas v stanovanju ne bo zeblo v noge. Potrebujemo dvoje tankih kožnatih stopal, 9 dkg modre in 6 dkg bele volne, en par igel odgovarjajoče debeline in en par tanjših igel, da bi bil del ob nogi bolj stisnjen. Debelina volne naj bo tolikšna, da za 5 cm širine nasnujemo 16 zank. Plesti ne smemo premehko, pa tudi igle naj ne bodo predebele.

Vzorec: 1. vrsta: vse zanke desne, ki jih vbadamo zadaj; 2. vrsta: vse leve. To ponavljamo.

Plesti pričnemo pri vrhu prstov na sledeč način: na tanjše igle nanizamo 8 zank iz temnomodre volne in na koncu igle dodamo 4 nove zanke; druga vrsta: pletemo jo levo in ponovno dodamo štiri zanke. Ti dve vrsti ponovimo še enkrat. V peti vrsti dodamo 2 zanki in v šesti prav tako. To ponovimo (na igli imamo 32 zank). Sedaj lahko vzamemo belo volno. V sledečih štirih vrstah dodamo na koncu vsake po štiri zanke. Enako postopamo še pri naslednjih štirih vrstah in tako dobimo skupno število zank 64. Sedaj nasnujemo še 16 novih, prestrižemo nit in prenesemo pentlje (80) na pomožno iglo.

Leva stran pete: pletemo na istih iglah z belo volno. Nasnujemo 8 zank, na koncu prve vrste jih dodamo še deset, v drugi vrsti pletemo same leve. Ti dve vrsti ponovimo enkrat. Sledeče 4 vrste: v začetku druge in četrte vrste dodamo 4 zanke. Nato prenesemo vse pentlje na pomožno iglo.

Desna stran pete: nasnujemo 8 zank. Na koncu druge vrste jih dodamo 10 in ti dve vrsti ponovimo. Sledeče 4 vrste: Na koncu 2. in 4. vrste dodamo po 4 zanke. Nato nasnujemo še 16 novih in prestrižemo nit. Vse pentlje s pomožnih igel, ki jih je 168, prenesemo na eno iglo. Naslednjo vrsto pletemo s prave strani s temnomodro barvo. Sledeče štiri vrste: pletemo kot običajno samo z belo volno. Naslednja vrsta: 2 desni vzamemo skupaj; 62 jih pletemo kot običajno; 4 krat (2 skupaj, naslednji dve zopet skupaj, 5 desnih); nato 2 skupaj in 64 kot običajno. Od 168 pentelj jih je ostalo 157. Naslednje tri vrste: na začetku prve vrste snamemo 1 desno, sicer kot običajno.

Dalje pletemo z belo volno. Sledeča vrsta: 2 skupaj, 60 navadno; 4 krat (2 skupaj, 2 skupaj, 3 navadno); 2 skupaj, 2 skupaj, 62 navadno. Naslednje tri vrste pletemo kot običajno (na pravi strani desne, na spodnji leve), le v začetku prve vrste snamemo eno zanko. Potem zamenjamo volno s temnomodro. Sledeča vrsta: 2 skupaj, 58 navadno; 4 krat (2 skupaj, 2 skupaj, 1 navadno); 2 skupaj, 2 skupaj, 60 kot običajno. Na igli imamo še 131 pentelj. Sledeče 3 vrste pletemo kot običajno, le v začetku vsake vrste odvzamemo po eno zanko. Naslednjo vrsto pletemo spet z belo volno in sicer: 5 krat (8 navadno, 2 skupaj); 4 navadne; 9 krat 2 skupaj; 4 navadno; 5 krat (2 skupaj, 8 navadno); imamo še 110 pentelj. Sedaj prenesemo vse zanke na tanke igle. Sledečih sedem vrst pletemo lahko eno levo in eno desno, začnemo na spodnji strani. Nato 14 vrst delamo z belo volno isti vzorec. Nit prestrižemo in z isto volno potem nanizamo iz prve vrste zadnje bele proge 110 zank na pravi strani in z istimi iglami spletemo še 13 vrstic, ki so bodo same od sebe zvile v rob.

Notranje stopalo. Na debelejših iglah nasnujemo 6 zank iz bele volne. Pletemo tako, da so desne na obeh straneh. Sledeče 4 vrste: na koncu vsake vrste dodajamo po 2 zanki. Sledečih 12 vrst: pletemo kot običajno, le na koncu šeste in dvanajste vrste dodamo po eno zanko. Nato delamo dvajset vrst; potem odvzamemo po eno zanko na koncu četrte in vsake naslednje osme vrste. Ostane nam 14 zank. Spet pletemo 20 vrst ravno, nato dodamo po eno zanko na koncu desete vrste in naslednje desete vrste, dokler nam ne ostane na igli 22 pentelj. Ravno spletemo še 16 vrst nato odvzamemo po eno zanko na koncu vsake četrte vrste. Ko jih ostane samo 10, snamemo na vsaki strani po eno in ostanek 4 zanke ravno zaključimo.

Pazljivo zlikamo vse dele čez vlažno krpo, samo 13 vrstic, ki tvorijo zvit rob, pustimo tak kot je. Nato odrežemo stopalo iz filca, ga prišijemo na platno in nato na izgotovljene copate.

Nasvet

Zarko presno maslo boste spet lahko uporabljali, če ga boste najprej dolgo časa gnetli v sveži vodi, nato pa v posodi, ki ste vanjo vlili nekoliko čiste vode, in ji primešali dober ščepec natrijevega bikarbonata, še enkrat pregnetli.

Še drugo sredstvo: presno maslo umijte in na slabem ognju počasi stopite. Brž, ko se začne kaditi, mu primešajte 15 gramov drobtin na pol kilograma masla ter pustite kuhati četrt ure. Nato vzemite čist lonec, ga prevlecite z etaminom in vlijte skozenj tekoče maslo. Hranite na hladnem in suhem prostoru.

Dvoje zimskih oblek iz enobarvnega blaga

Tla so ogledalo stanovanja

Tla v stanovanju so iz različnih snovi. V sobah imamo po navadi parket, v kuhinjah deske, linolej ali beton. V današnjih dneh je linolej skoro najbolj zaželen. Linolej zahteva tudi svoj način čiščenja. Nikdar ga ne smemo umivati s sodo ali ostro ščetko, ker s tem odrgnemo barvo in linolej postane hrapav. Kadar ga čistimo, je najbolje, če ga umivamo z mlačno milnico. Zmočimo pa samo majhne kose in jih sproti zbrišemo z mehko flanelasto krpo. Linolej namažemo enkrat na mesec s parketno kremo in ga zdrgnemo. Če se po dolgem času preveč obrabi, ga umijemo in namažemo s terpentinom. Kadar prinesemo domov nov linolej, ga za nekaj dni postavimo v topel prostor. Šele potem ga položimo na tla in ne bo se nam treba bati, da se bo lomil.

Ploščice na tleh najprej umijemo z vročo krpo, kateri dodamo sode ali milnega praška. Preplaknemo jih s čisto vodo in zbrišemo s suho krpo.

Plutovinasta tla v kopalnicah umivamo s toplo vodo, če se pa pokažejo veli madeži, jih zbrišemo s parafinom.

Parketna tla moramo posebno negovati in čistiti. Ni dovolj, da jih vsak teden namažemo s kremo in drgnemo, odstraniti moramo tudi vse madeže. Enkrat na mesec moramo zdrgniti ves parket, ploščo za ploščico s kovinasto mrežico, pomesti in šele potem namazati. Mazati moramo prav natanko, da se parket čim lepše sveti. Očistiti moramo tudi robnike, ker se na njih zelo rada nabira nesnaga.

Tla iz desk poribamo s toplo vodo in sodo. Zelo dober je tudi lug, ki nam ostane od pranja. Vendar moramo znati ribati. Vsak kos, ki ne sme biti prevelik, najprej s krtačo in toplo vodo dobro zdrgnemo, da odstranimo vso umazanijo. Potem splaknemo s čisto vodo, ki jo moramo velikokrat premenjati. Tla obrišemo precej trdo, potem pa jih še s suho krpo zdrgnemo. Tako se bodo hitro posušila, postala bodo bela in čista.

Moda po svetu

Spet je tu sezona koncertov, gledališča, plesov in podobnih prireditev. Obleke za take prilike se razlikujejo od vsakdanjih, predvsem v vrsti blaga, kroju in okrasu. Najpreprosteje je, če si preskrbimo obleko iz lahke volnene tkanine v enotni, temni barvi, ki jo lahko oblečemo ob vseh prilikah.

Moderne so večerne obleke iz težke ali lahke svile, žameta, tafta, čipk in sličnega. Kroji zanje so kaj različni. Najprimernejša dolžina je tričetrtinska, rokavi so dolgi, tričetrtinski, kratki, ali pa jih sploh ni; vratni izrezi imajo različne oblike; bluze, oziroma zgornji deli oblek so krojeni enostavno, krila pa so široka, prilegajoča, plisirana, zvončasta ali okrašena z vezenjem.

Starejše ženske si izbirajo temnejše barve, mlajše svetle, zelo mlada dekleta pa nosijo prav vse pastelne barve.

Pariz izstopa s svojimi posebnostmi. Vendar se resnično elegantne ženske odlikujejo z veliko enostavnostjo. Obleka je samo odlično krojena in nikakor ne načičkana. Največ nosijo jersey, žamet in razne nove tkanine. Barve so svetle, kar najbolj svetle, posebno zvečer. Prevladuje barva konjaka v vseh niansah in kombinacijah. Največ se nosi črno-sivo, črno-modro in črno-zeleno. Večerni klobuki so zelo svetli, prav tako plašči.

Glavne značilnosti zadnje mode so: enostaven kroj, bogastvo barv in kvaliteta tkanin. Že je preteklo skoraj 10 let od zadnje vojne in modne hiše po svetu skušajo to izkoristiti. Vendar je to le razkošje, ki služi samo ženam raznih bogatašev, ki pač nimajo drugega dela, kot razkazovati svojo toaleto. Večina pariških žena se oblači tako, kot žene pri nas. Tudi ni med njimi velikih razlik. Vsaka ima siv kostim, črn pulover, majhen klobuk in vendar so kljub enotnemu materialu vse tako različne med seboj. Najti znajo lasten slog. Morda dodajo ali izpremenijo le malenkost in že so dale svoji osebi poseben poudarek. To je največja umetnost.

Zelo moderen je tudi nakit. Celo izrazito športno oblečene ženske nosijo velike orientalske uhane. Okrasi so bogati in pisani. Tudi šali so skoraj neizogibni in plašča ali kostima si brez njega ne morete predstavljati. V tej zimi so zelo priljubljene kombinacije s krznom. Pričeske so že daljše, a klobuki še vedno majhni.

PREGRINJALO ZA POSTELJO

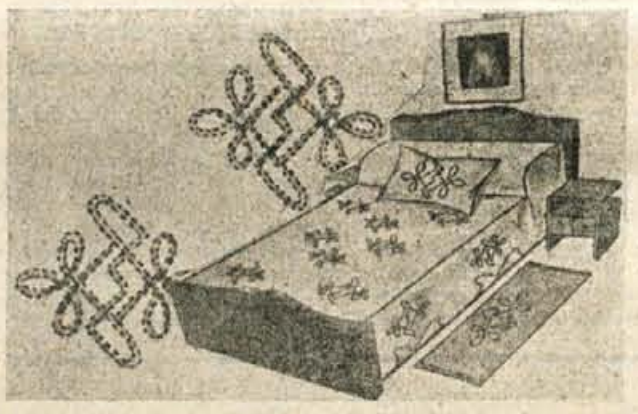

Tako enostavno, vedno moderno posteljno pregrinjalo, ki ga vidimo na sliki, ne zahteva veliko časa in dela. Tudi zaposlena žena ga lahko hitro izgotovi. Delo je kaj preprosto — navaden vbod s prejico odgovarjajoče barve. Šiv s strojem ni lep, ker zvleče blago preveč skupaj. (Ko to končamo, vzamemo lahko še topo šivanko z volneno ali svileno nitjo in to vbadamo skozi dve vzporedni liniji tako, da na pravi strani dosežemo vtis plastičnosti)

Velikost pregrinjala je 270 krat 300 cm, vsak posamezni motiv pa meri 30 cm². Naš model je iz svetlega tafta. Vendar blago lahko poljubno izbiramo, ker je ista tehnika dela primerna tudi za laneno platno in druge tkanine. Morda je katera od teh še bolj praktična in trpežnejša.

Z nekaj šivi bomo tudi staremu pregrinjalu brez vezenja dale nov videz in tako z majhnim denarjem prijetno izpremenile spalnico.

Za kratek čas

PRI OKULISTU

Zdravnik: — Prišepetovanje ni dovoljeno! —

Ariel Kassak: 16

— Poslušaj Lilian, naj te vprašajo karkoli, ne odgovarjaj! Ali me slišiš? Skušal se bom izmuzniti.

Nalahno je prikimala.

— Pustite gospo in pridite sem!, je ukazal agent. Dvignite roke!

Lilian je negotovih korakov stopila do naslonjača in se zgrudila.

Agent je pristopil k Margi.

— Mrtva je. Telefonirajte policijski centrali! je ukazal hotelirju. V tem so zaloputnila vrata. Harry je pobegnil.

Harry je stekel po pomožnih stopnicah in v veži skočil v telefonsko celico.

— Poslušam, je na njegov klic odgovoril zaspan glas.

— Bert, sem jaz, Harry. Bert je bil hipoma buden.

— Kaj se je zgodilo?

Harry mu je opisal ves dogodek. Bert je vprašal:

— Ali veš za številko sobe, odkoder so padli streli?

— Da, 1726. Pridi čimprej!

— Pod kakšnim imenom sta se vpisala v hotelski seznam?

— Bert King s soprogo.

— Gospod King številka ena je zastokal.

— Harry, ali se zavedaš tega, da bo nek star gospod, ki se tudi piše King, vodil preiskavo?

— Moj bog, na tvojega očeta nisem pomislil, zakriči Harry, plane po stopnicah in v roke agentom, ki so ga že povsod iskali. V njihovem spremstvu je čisto krotko vstopil k Liliani.

— — —

V policijskem avtu, ki je v divji vožnji brzel proti cilju, sta sedela inšpektor King in poročnik Park.

— Pomislite, vpisala sta se kot Bert King in soproga! je rekel stari nadzornik. Danes zjutraj sem sina videl. Čeprav se mi je zdel nekoliko čuden, vendar ni kazalo, da misli na ženitev.

— Da bi vsaj časnikarje spravila spod nog, ko prideva v hotel!

V hotelu je inšpektor ukazal izprazniti avto in zaplenil usodni list v prijavni knjigi. Po pisavi je spoznal, da je prijavo napisal Harry Bik.

Komaj je inšpektor King stopil v sobo, kjer se je zgodil zločin, mu je Harry z razprostrtimi rokami stekel nasproti.

— Pozdravljen, očka! Kako se imaš? Stavim, da nisi pričakoval, da najdeš svojega sinčka v taki kaši.

Pri tem je pomežiknil.

Inšpektor molče pogleda mrtvo Margo, potem Liliano in končno Harryja.

— Izpraznite sobo, poročnik!

Potem prime Harryja pod roko in ga odpelje s seboj v spalnico.

— Hvala, je rekel Harry. Zelo sem vam hvaležen., da me niste izdali. Poslušajte, pustite me odtod!

— Najprej mi razjasni vso zadevo! Kdo je ona temnolaska?

— Moja žena. Nocoj sva se poročila. — Pustite me proč samo za pol ure!

— Si tudi ti zapleten v umor? In ona?

— Nisem, na mojo čast! Tudi moja žena je nedolžna. Pustite me proč, za božjo voljo!

Harry se je vrnil k Liliani, se ji sklonil do ušesa in ji zašepetal:

— Ne govori, Lilian! Ne odgovarjaj nikomur, slišiš, pa naj te vprašajo karkoli! Tudi staremu, mojemu očetu ne odgovarjaj! Hitro se vrnem!

Z njim je odšla tudi tablica, ki jo je policija obesila na vrata: Prepovedan vstop — Harry jo je vtaknli v žep.